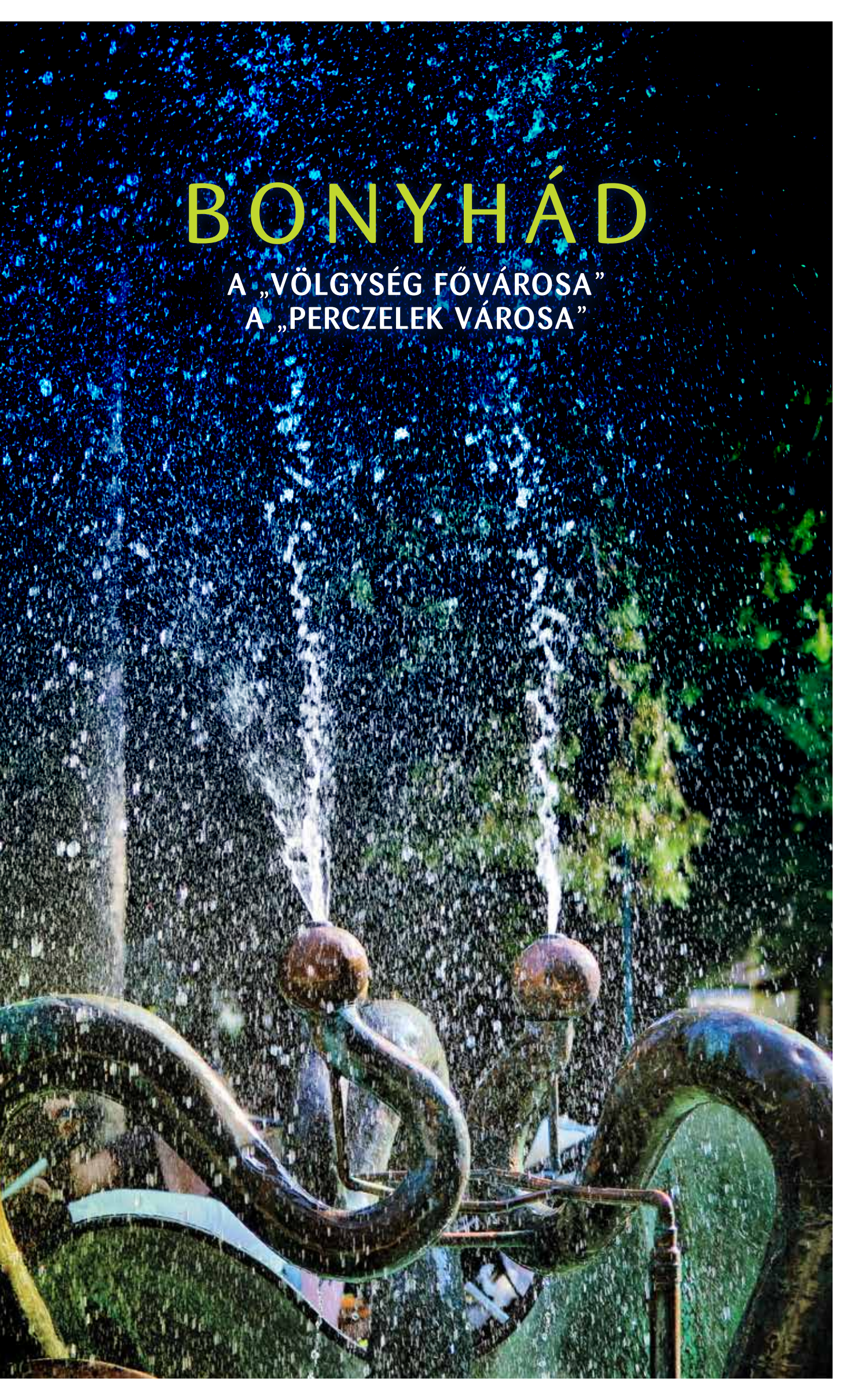

BONYHÁD

A „VÖLGYSÉG FŐVÁROSA”
A „PERCZELEK VÁROSA”

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

BONYHÁD, „A VÖLGYSÉG FŐVÁROSA”

Bonyhád város egy tolnai-baranyai kistáj, a Völgység központja, „fővárosa”. A város környéke félkörben a Völgységben, északra a Tolnai-Hegyháton, keletre és délkeletre a Szekszárdi-dombságon, a Geresdi-dombságon, és az Észak-baranyai-dombság egy részén terül el; délen és délnyugaton némely helyen benyúlik a Mecsek észak-keleti hegyei közé, nyugatra pedig pedig a Baranyai-Hegyhátra. A térség központi része a Bonyhádi-medence, amely valójában félmedence, lévén, hogy észak felé nyitott, tengerszint feletti magassága 160–180 méter. A medence legmélyebb pontja a Völgységi-patak völgysíkjá, a Völgység legmagasabb pontja a Lengyel község határában lévő Papdi-hegy (263 m).

A vidéken négy nagy erdőterület található: ÉNy-on a Lengyel körüli erdők, délen a Mecsek erdőségei, keleten a Szekszárdi-dombság erdős részei, délkeleten pedig a Bátaapáti körüli erdők.

A vidék legjelentősebb vízfolyása a Völgységi-patak – népi nevén Határárok. Forrása Baranya megyében, Zobák közelében, a Hármashegy északi oldalán, a Takanyó-völgyben található. Összegyűjtve a környező vizeket, végigfolyik Magyarereggytől Szászvárig. Hidasnál belefolyznak az Óbányáról és Mecseknádasd felől érkező vizek, Bonyhád alsó végénél a majosi, apari patakok, Kakasdnál a Rák-patak.

A Völgység éghajlata átmenetet képez az Alföldre jellemző kontinentális és a Dunántúl szubatlanti klímája között.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

BONNHARD, DIE „HAUPTSTADT DES TALBODENS”

Die Stadt Bonnhard ist Sitz, „Hauptstadt“, des Talbodens, einer Kleinregion in der Tolnau und Branau. Es liegt samt Umgebung im Halbkreis im Talboden, nördlich auf Tolnai-Hegyhát, östlich und südöstlich im Hügelland Szekszárd und Geresd und zum Teil im Hügelland Nord-Branau; im Süden bzw. Süd-Westen reicht sie bis in die nördlichen und östlichen Ausläufer des Mecsek Gebirges, im Westen auf dem Baranya-Hegyhát. Ein zentraler Teil ist das Bonnharder Becken, eigentlich nur ein halbes Becken, da es in Richtung Norden offen ist; es liegt 160–180 m über dem Meeresspiegel. Der tiefste Punkt ist die Talfläche des Völgység Baches, der höchste Punkt ist der Papdi-Berg bei Lendl (263 m).

Auf dem Territorium befinden sich vier große Waldgebiete. Im Nord-Westen sind die Wälder von Lendl, im Süden die des Mecsek Gebirges, im Osten die des Szekszárder Hügellandes und im Süd-Osten die Wälder um Apadi.

Der größte Wasserlauf der Region ist der Völgység Bach, im Volksmund als Hottergraben bekannt. Seine Quelle entspringt im Komitat Branau in der Nähe von Zobák, im Tal Takanyó am nördlichen Hang des Hármashegy. Der Bach sammelt das Wasser der Umgebung und fließt von Egred bis Saßwar. Bei Hidasch fließen die kleinen Wasser aus Richtung Altglashütte und Nadasch hinein, am unteren Ende von Bonnhard münden die Bäche Majos und Apar sowie bei Kockrsch der Krebsbach ein.

Das Klima des Talbodens bildet einen Übergang vom kontinentalen Klima, typisch für die Tiefebene, sowie dem subatlantischen Klima Transdanubiens.

Bonyhád

„a Völgyesség fővárosa”
„a Perczelek városa”

A széles völgytalpakban eredetileg tölgy-kőris-szil ligeterdők álltak. A löszös hegyhátakon cserések és tölgyesek, füves pusztai vegetációk váltakoztak. Mostanra a vidék agrártájja alakult.

Bonyhád városában számos értékes fa és cserje található: az egykori Perczel-kastélyok udvarai több mint harminc értékes fajt őriznek. Található itt többek között liliumfa, papíreperfa, szivarfa, nehéz szagú boróka.

A Völgyesség változatos élőhelyein gazdag állatvilág alakult ki. Gyakori a védett éticsiga, több védett bogárféle (pl.: szarvasbogár, aranyos bábrabló, nagy hőscincér); különböző lepkefélék (nappali pávaszem, kardoslepke); a hüllők és kétélűek közül az erdei és a leveli béka, a barna varangy, a zöld gyík, a lábatlan gyík, az erdei sikló is megtalálható a vidéken. A Völgyesség madárvilága fokozottan védett és ritka fajok is képviseltetik magukat, úgymint a gyurgyalag, a fehér és a fekete gólya, a rétisas, a kiskócsag, a nagykócsag. A bükkösök idős, vastag fáinak törzsébe váj odút a fekete harkály, ezzel a kék galambnak is költési helyet biztosít.

Az erdőségek vadban gazdagok, gím- és dámszarvas, vaddisznó, őz, vörösróka, mezei nyúl, mókus, borz és sün is él az erdőkben. Néha a védett vidra is megtelepszik a horgász- és halastavakban.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

Die breiten Talsohlen waren ursprünglich von Auen mit Eichen, Eschen und Ulmen bewachsen. Auf den lössigen Bergrücken wechselte sich eine Vegetation von Zerreichen, Buchen und grasigen Steppen ab. Heute ist die Region eine Agrarlandschaft.

In der Stadt Bonnhard gibt es zahlreiche wertvolle Bäume und Sträucher: Die Höfe der einstigen Schlösser der Familie Perczel bewahren über 30 wertvolle Baumarten. Hier stehen u.a. Magnolien, Papiermaulbeer- und Trompetenbäume sowie Sadeebäume.

In den abwechslungsreichen Biotopen des Talbodens entwickelte sich eine reiche Fauna. Häufig trifft man geschützte Weinbergschnecken, etliche geschützte Käferarten (z.B. Hirschkäfer, Große Puppenräuber, Große Eichenböcke); verschiedene Schmetterlingarten (Tagpfauenaugen, Segelfalter); von Reptilien und Lurchen gibt es Springfrösche und europäische Laubfrösche, Erdkröten, Smaragdeidechsen, Blindschleichen und Äskulapnatter. Auch die Vogelwelt des Talbodens ist stark geschützt, es sind sehr seltene Arten hier vertreten, wie Bienenfresser, Weißstörche, Schwarzstörche, Seeadler, Seidenreiher, Silberreiher. In die alten dicken Baustämme der Buchenwälder bauten sich Spechte ihre Nester, aber diese Bäume sichern auch Nistplätze für die Hohltauben.

Die Wälder sind reich an Wild, wie Rot- und Damhirschen, Wildschweinen, Rehen, Rotfüchsen, Feldhasen, Eichhörnchen, Dachsen, Igel. Manchmal leben in den Angel- und Fischteichen sogar auch Fischotter.

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

A VÁROS TÖRTÉNETE

Bonyhád Bonyha, az erdélyi Gyula fia, István király unokatestvére után kapta a nevét. Középkori történetét a kutatóknak (egészen 2007-ig) mindössze néhány bizonytalan adatra és többnyire késői, csak a XVIII. századtól szaporodó írásos forrásra kellett alapozniuk. Az épülő Tesco áruház területén, 2007 őszén két hétig tartó régészeti leletmentést végeztek. A feltárt, nagy mennyiségű leletanyag először szolgált hiteles forrásként az egész térség törökorkor előtti történetéhez. Az előkerült tárgyak, régészeti megfigyelések alapján minden korábbinál pontosabb és hitelesebb képet alkothatunk a középkori Bonyhád kiterjedéséről, mindennapi életéről, valamint pusztulásáról.

A feltárt terület Bonyhád mai központjával átellenben, a Völgységi-patak keleti oldalán, közvetlenül a 6. számú főút mellett található. A római kortól a mai napig mindig itt, a Bonyhádi-medence keleti szélén, a dombok lábánál haladt a Pécs felé vezető főút.

A másfél évszázados török uralom alatt (1542–1687) a Völgység elnéptelenedett.

Már a török jelenléte idején szerbek kisebb csoportjai, azaz „rácok” menekültek erre a vidékre a Balkánról. A 16. század végén szerzetes központot hoztak létre Grábócon. A török uralmat követően a magyar és szerb népesség nem volt elegendő az újranepestítéshez, ekkor telepítették be a vidék birtokosai a németeket. Tolna vármegyében Tevelen kezdődött a telepítés 1712-ben. A zsidóság a század végén települt meg Bonyhádon, a völgységi falvakban csak egy-két családot találunk.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

GESCHICHTE DER STADT

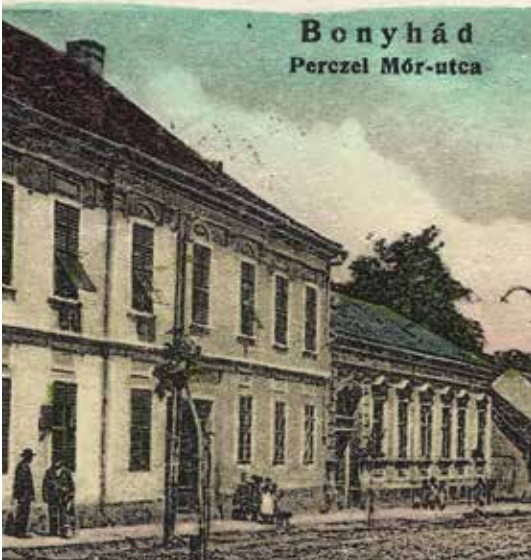
Bonnhard bekam seinen Namen nach Bonyha, dem Sohn des siebenbürgischen Gyula, dem Cousin des ersten ungarischen Königs Stefan. Die Geschichte der Stadt mussten die Forscher (bis 2007) auf unsichere Daten und spätere schriftliche Quellen bauen. Im Herbst 2007 wurden auf dem Baugelände des Tesco Einkaufszentrums archäologische Bergungsarbeiten durchgeführt. Die Funde dienten zum ersten Mal als authentische Quelle zur Geschichte der Region vor der Türkenherrschaft. Aufgrund archäologischer Beobachtungen kann ein genaueres Bild über Größe, Alltags sowie Zerstörung des mittelalterlichen Bonnharde als je bisher gebildet werden.

Während der 150-jährigen Türkenherrschaft (1542–1687) wurde der Talboden entvölkert.

Noch zur Zeit der Türken flüchteten kleinere Gruppen von Serben, d.h. „Raitzen“, vom Balkan in diese Region. Ende des 16. Jahrhunderts gründeten sie in Grawitz ein Ordenszentrum. Nach der Türkenherrschaft reichten die Kräfte der ungarischen und serbischen Bevölkerung für eine Wiederbesiedlung nicht aus. Zu dieser Zeit siedelten die Gutsherren deutsche Kolonisten an. Im Komitat Tolnau begann die Besiedlung 1712 im Ort Tewel. Das Judentum fasste Ende des Jahrhunderts in Bonnhard Fuß, in den Dörfern des Talbodens gab es nur ein-zwei Familien.

Am 16. Oktober 1725 wurde in der Tolnauer Gemeinde Simonsturm beschlossen, im Komitat einen dritten Bezirk einzurichten. Bis 1950 war dieser als Bezirk Talboden tätig. Zwischen 1950 und 1978, bis zur Auflösung des Bezirkssystems, hieß das Verwaltungsgebiet Bonnharder Bezirk. (Vom 1. Januar 2013 an wurden die Bezirke wieder eingeführt, so existiert auch der Bonnharder Bezirk wieder.)

Juliana Leányom
1780. Die

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

1725. október 16-án, a Tolna megyei Si-montornyán tartott tisztújító közgyűlésén határoztak a megye harmadik járásának felállításáról. 1950-ig Völgységi járás néven, majd 1950-tól 1978-ig, a járási szervezetrendszer országos megszűntéig Bonyhádi járás néven működött közigazgatási területi egység. (2013. január 1-jétől ismét létrehozták a járásokat, így újra megalakult a Bonyhádi Járás.)

A XVIII. századtól Bonyhád gyors fejlődésnek indult. Ennek földrajzi okai voltak, ugyanis a „kapu” szerepét töltötte be. Fontos út haladt át rajta és két jelentős híd biztosította az átkelést az ingoványos „Bonyhádi Bozót”on. A század közepétől két évszázadon át a város meghatározóan német és zsidó jellegű volt. A lakosság-szám folyamatosan nőtt, 1782. június 5-én Bonyhád mezővárosi privilégiumot, vásártartási jogot kapott II. József királytól.

Az iparosok céhekbe tömörültek, a kereskedelmet a heti piacok és 1802-től a vásárok pezsdítették fel, nemesi kúriák épültek és Bonyhád a Völgységi járás központjává nőtte ki magát.

A mezővárosnak 1820-ban 4709 lakosa volt. A vallási megoszlás: 1631 zsidó, 1586 katolikus, 1132 evangélikus, 360 református. 1829-ben 16 lélekből álló cigánycsoportot is említettek.

A közigazgatás országos átszervezése 1872-ben megszüntette a mezővárosi rangot, s Bonyhád újra község lett, majd 1903-tól nagyközség, de a járási székhely megőrizte a kisvárosi jellegét, sőt azt középületekkel fejlesztette (járási hivatalok, bankok).

A 20. század elejére Bonyhád ipari, kereskedelmi és közigazgatási szerepköre hangsúlyossá vált.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

Vom 18. Jahrhundert an nahm die Entwicklung einen bedeutenden Aufschwung. Dies hatte geographische Gründe, Bonnhard hatte die Rolle eines „Tores“. Es führte eine wichtige Straße durch den Ort und sogar zwei wichtige Brücken sicherten das Überkehren des Morastes Bonnharder Dickicht. Seit Mitte des Jahrhunderts war der Charakter der Stadt 200 Jahre hindurch von Deutschen und Juden geprägt. Die Bevölkerungszahl nahm zu, am 5. Juni 1728 bekam Bonnhard von König Josef das Marktrecht, d.h. das Privileg eines Marktfleckens.

Die Handwerker taten sich in Zünfte zusammen, der Handel kam durch die Wochenmärkte sowie von 1802 an durch die Jahrmärkte in Schwung, der Adel ließ Herrenhäuser bauen und der Ort entwickelte sich zum Sitz des Bonnharder Bezirkes. Der Marktflecken hatte 1820 4709 Einwohner. Nach Religionen: 1631 Juden, 1586 Katholiken, 1132 Lutheraner, 360 Calvinisten. 1829 wurde bereits eine 16-köpfige Roma-Gruppe erwähnt.

Die Umstrukturierung der Verwaltung in Ungarn im Jahre 1872 eliminierte den Rang der Marktflecken, somit wurde Bonnhard erneut zum Dorf, von 1903 an eine Großgemeinde, doch der Bezirksitz bewahrte seinen Kleinstadt-Charakter, entwickelte diesen sogar durch öffentliche Bauten (Bezirksämter, Banken).

Anfang des 20. Jahrhunderts wurde Bonnhards Bedeutung im Bereich Industrie, Handel und Verwaltung betont wichtig. Im Ersten Weltkrieg kämpften die Männer vom Talboden in erster Linie an der Italienischen Front. Der Anteil der Heldentoten war sehr hoch, die Tolnau stand an 6. Stelle unter allen Komitaten. In der Zwischenkriegszeit wurden Persching (1928) und Ladome (1940) verwal-tungsmäßig in Bonnhard eingegliedert. Von den 39 230 Einwohnern des Bezirkes Talboden waren 1930 28 548 Deutsche und 10 539 Ungarn.

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

Az I. világháborúban a Völgység férfitlakossága többnyire az olasz fronton harcolt. A hősi halottak aránya magas, Tolna megye a hatodik a megyék sorában.

A két világháború közötti korszakban közigazgatásilag Bonyhádhoz csatolták Börzsönyt (1928) és Ladamányt (1940).

A Völgységi járás 39 230 fős lakosságából 1930-ban 28 548 német, 10 539 magyar volt. A dinamikus fejlődést megállította az első világháború, a rendszerváltozásokat követő infláció, majd a gazdasági válság. Sikerként említendő a vasúti teherrakodó megépítése és összekötése a fővonallal (1922), a járásbíróság, a „mozgófénykép üzem” és a strand megnyitása. Az 1930-as évek közepétől – a hadigazdálkodás nyomán – felgyorsult a cipő- és a zománcgyár termelékenysége. Bonyhád lakossága 1941-re 8300-ra gyarapodott.

A pángermán, nemzeti szocialista irányultságú Volksbunddal szemben jött létre a „Hűséggel a Hazához” szellemi ellenálló mozgalom 1942-ben.

A második világháború tragikus eseményeket hozott. 1944 júliusában Bonyhád két zsidó gettójából 1344 személyt deportáltak Auschwitzba, közülük alig néhányan tértek vissza. 1945 januárjában 1866 német nemzetiségű lakost vittek „malenkij robot”-ra; majd vagyonelkobzás, végül a kitelepítés sújtotta a lakosságot. Az orosz front 1944. november 30-án haladt át Bonyhádon.

A háború vége sem hozott megnyugvást környékünknek. Három lépcsőben erőszakos német kitelepítés zajlott, melynek során a völgységi németek csaknem felét, 13 299 főt telepítettek ki Németországba. A németek helyére 3298 családot telepítettek be. A családok kétharmada bukovinai székely, a többi család erdélyi, bácskai és anyaországi.

1947-1948-ban került sor a felvidékiek letelepítésére, 495 család érkezett a Mátyusföldről.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

Der Erste Weltkrieg, die Inflationen und später die Weltwirtschaftskrise brachten die dynamische Entwicklung zum Stocken. Als Erfolg sei jedoch der Aufbau einer Frachtladestelle der Bahn sowie deren Anschluss an das Bahnnetz (1922) erwähnt, weiterhin die Eröffnung des Bezirksgerichtes, des „Betriebes beweglicher Lichtbilder” sowie des Strandbades. Von der Mitte der 1930-er Jahre beschleunigte sich – infolge der Kriegswirtschaft – die Produktivität der Schuh- und Emailfabrik.

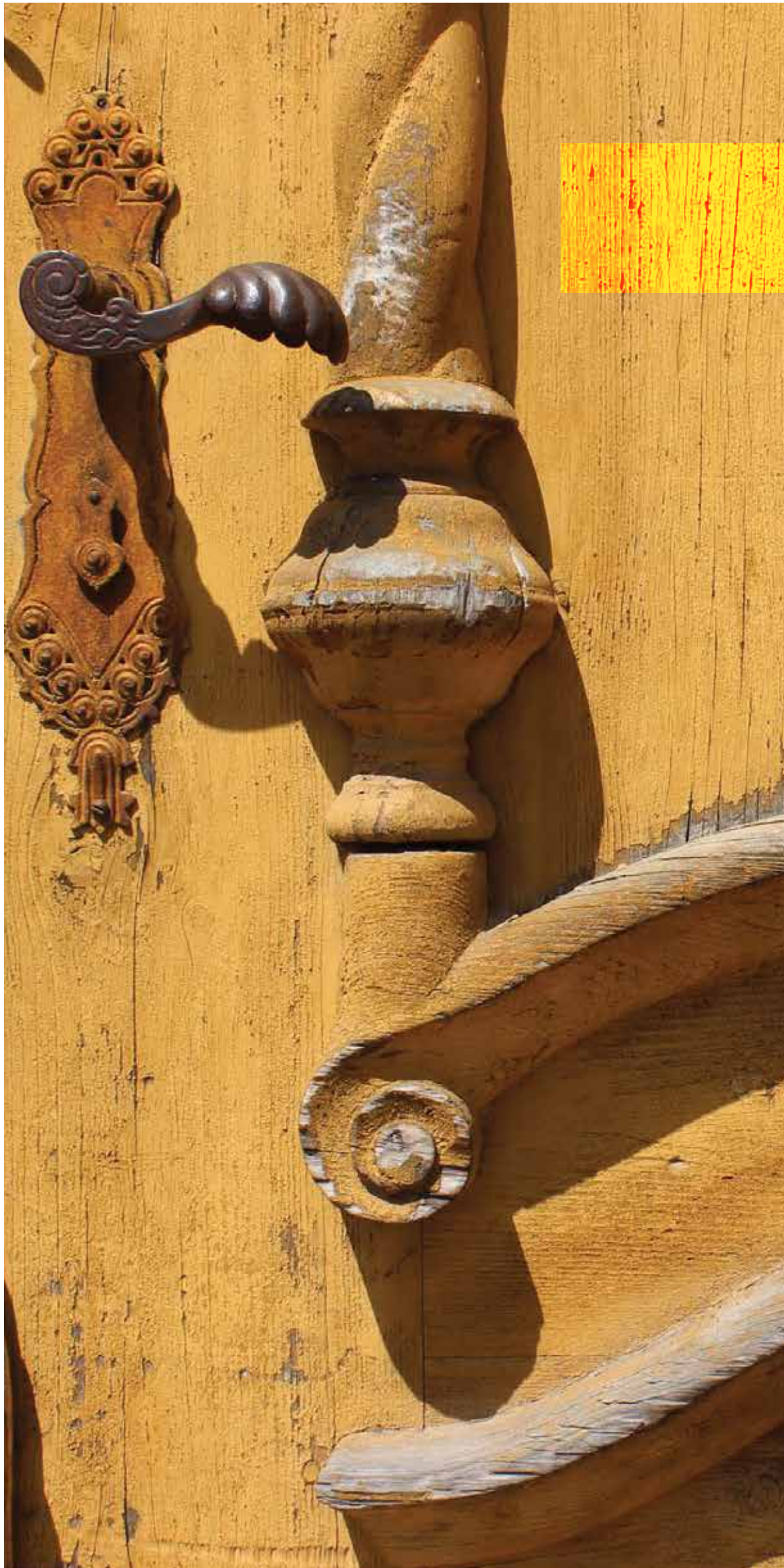
Als Gegenpol zum Volksbund mit gewisser national-sozialistischer Einstellung wurde 1942 die geistige Widerstandsbewegung „Hűséggel a Hazához” (Treue zur Heimat) gegründet.

Der Zweite Weltkrieg brachte tragische Ereignisse. Im Juli 1944 wurden aus den zwei jüdischen Gettos in Bonnhard 1344 Personen nach Auschwitz deportiert, kaum jemand von ihnen kehrte zurück. Im Januar 1946 wurden 1866 Einwohner deutscher Nationalität zur Zwangsarbeit „malenkij Robot” verschleppt, schließlich kamen noch Enteignung und Vertreibung. Die russische Front zog am 30. November 1944 durch Bonnhard.

Nicht einmal das Ende des Krieges brachte der Region die Konsolidation. In drei Etappen kam es zur gewaltsamen Vertreibung der deutschen Einwohner, infolge deren etwa die Hälfte der Deutschen vom Talboden, 13 299 Personen, nach Deutschland vertrieben wurde. In die Häuser der Deutschen wurden 3298 Familien gesiedelt. Zwei Drittel dieser Familien waren Bukovina-Szekler, der Rest kam aus Siebenbürgen, der Batschka und weiteren Teilen Ungarns.

1947-1948 kam es zur Ansiedlung der Magyaren aus dem historischen Oberungarn (der „Felvidéker”). 495 Familien kamen aus der Region Mátyusföld (Mattesland; slowakisch: Matúšova zem).

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

Az 1945-ben meginduló demokratikus fejlődés 1948-ban a proletárdiktatúrába torkollott. Az üzemek államosítása (1948), a szocialista alkotmány (1949), a tanácsrendszer (1950), a mezőgazdaság kollektivizálása (1948-60), a kisipari termelőszövetkezetek létrehozása szovjet típusú gazdasági-társadalmi-politikai rendszert teremtettek meg. A tervgazdálkodással járó erőltetett fejlesztés pozitív következményei: a fejlődő üzemek, a közúti (6-os főút), az üzlethálózat és a kommunális hálózat fejlesztése. A művelődés terén az iskolák államosítását (1948) követően az általános iskola bővítése (I. számú: 1948, II. számú: 1961, III. számú: 1984), a kereskedelmi-közgazdasági középiskola alapítása (1945) és új épületbe költözése (1968), a leánykollégium megnyitása (1951) és bővítése (1975), az ipari szakmunkásképző intézet kifejlesztése, továbbá a járási művelődési központ (1952) és a járási könyvtár (1953) megnyitása érzékelteti az eredményeket.

Bonyhád több nyelvű, vallású és szokású lakosságának feszültségei és ellentétei az évek során eltűntek és békésen élnek egymás mellett a különböző népcsoportok. A lokálpatriotizmust növelte a nagyközség várossá nyilvánítása 1977-ben. A lakosság közérzetét javították az utóbbi évtizedek fejlesztései (a Városháza rekonstrukciója, új ivóvízbázis építése, sétáló utca kialakítása, a Szecska városrész jelentős bővülése, a Városi Kórház és Rendelőintézet felújítása, a Bonyhádi Termálfürdő megnyitása).

Bonyhád lakossága – a hozzá tartozó Börzsöny, Ladomány, Majos, Tabód, Tabódszerdahely községekkel – ma kb. 14000 fő.

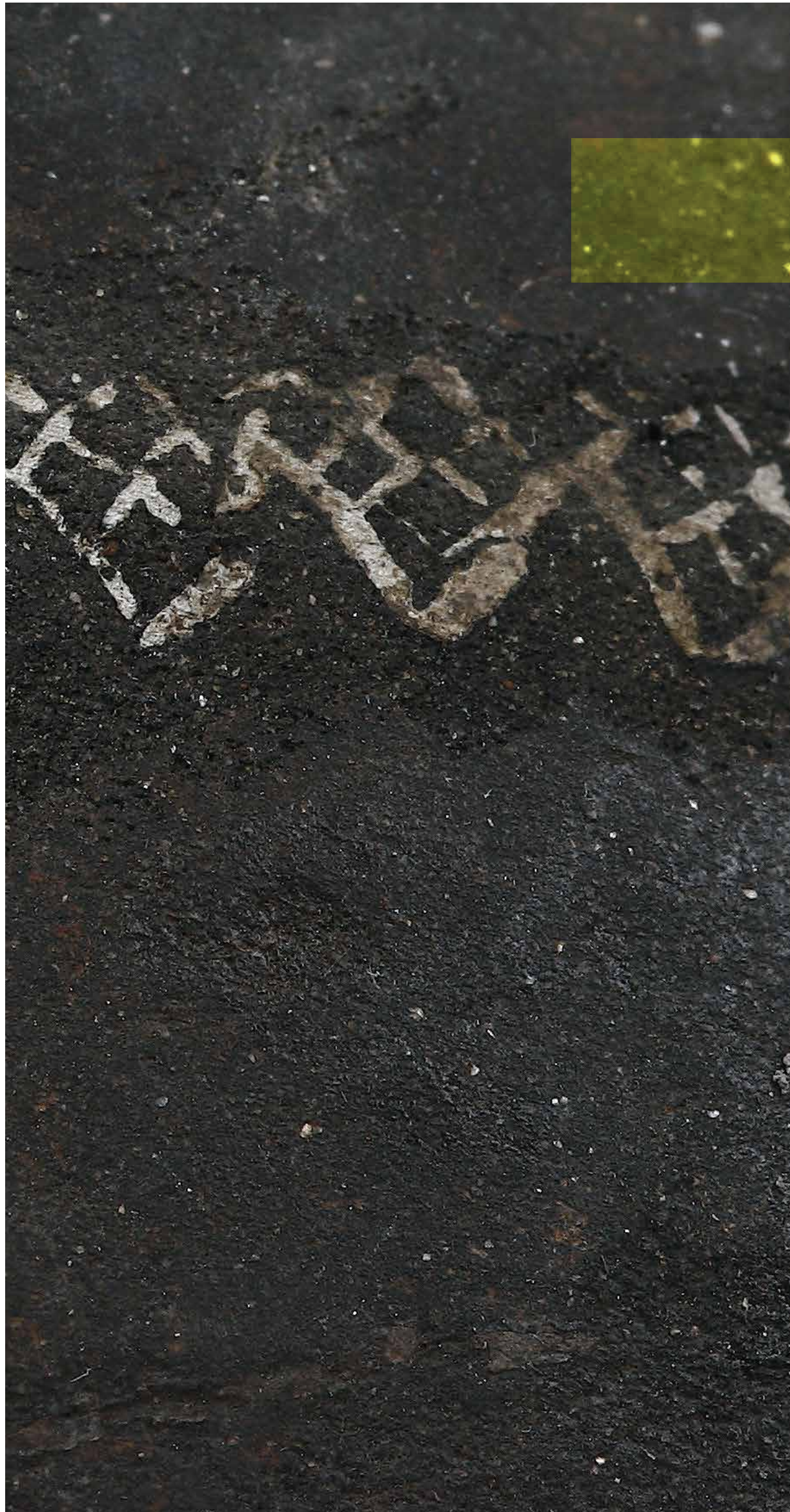
Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

Die 1945 begonnene demokratische Entwicklung mündete 1948 in einer Proletardiktatur. Die Verstaatlichung der Betriebe (1948), die sozialistische Verfassung (1949), das Ratssystem (1950), die Kollektivierung der Landwirtschaft (1948–1960), die Gründung von Produktionsgenossenschaften im Kleingewerbe führten zu einem wirtschaftlich-gesellschaftlich-politischen System sowjetischen Charakters. Die positiven Folgen der gewaltsamen Entwicklung der Planwirtschaft waren: sich entwickelnde Betriebe, Erweiterung des Straßen- (Fernverkehrsstraße Nr. 6) sowie des Handels- und kommunalen Netzes. Im Bereich Bildung wurde nach der Verstaatlichung der Schulen (1948) die Grundschule erweitert (Nr. 1 im Jahre 1948, Nr. 2 – 1961 und Nr. 3 – 1984), die Mittelschule für Handel und Verwaltung gegründet (1945), die in ein neues Gebäude (1968) kam, das Internat für Mädchen wurde eröffnet (1951) und erweitert (1975), die Berufsschule wurde ausgebaut, ein Bezirks-Bildungszentrum (1952) sowie die Bibliothek eröffnet (1953), was alles von den Ergebnissen zeugt.

Bonnhard ist ein Ort mit einer Bevölkerung von mehreren Sprachen, Religionen und Traditionen, die Spannungen und Gegensätze unter ihnen verschwanden im Laufe der Jahre, die unterschiedlichen Volksgruppen leben friedlich nebeneinander. 1977 bekam Bonnhard den Stadtrang, was den Lokálpatriotismus steigerte. Die Entwicklungen der letzten Jahrzehnte verbesserten das Wohlbefinden der Einwohner (Rekonstruktion des Rathauses, Ausbau einer neuen Trinkwasserbasis sowie der Fußgängerzone, die bedeutende Erweiterung des Stadtteils Setschka, Umbau des Krankenhauses samt Ambulanz, Eröffnung des Bonnharder Thermalbades). Die Zahl der Bevölkerung von Bonnhard beträgt – zusammen mit den dazugehörenden Gemeinden Persching, Ladome, Majesch, Tawed, Tabódszerdahely – rund 14 000 Personen.

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

A MÉSZBETÉTES EDÉNYEK NÉPÉNEK BONYHÁDI TEMETŐJE

Beszélő bronzkori díszítések

Bonyhád határában, a feltárt sírok száma alapján az eddigi legnagyobb bronzkori, a dunántúli mészbetétes edények népe hagyatékát őrző temetőt tártak fel. PA területet mintegy 800 éven át használtak temetkezési helyként.

Az első mészbetétes és kelta sírokat, rézkori és újkőkori telepjelenségeket Csalog József 1936-38-ban tárta itt fel. Az egykori téesz, a mai Pannonia Zrt. marhatelepén a biogázüzem építésekor 2008-2010 között további 257 objektumot tárt fel munkatársaival dr. Szabó Géza. Legnagyobb számban a kora bronzkortól a középső bronzkor végéig használt, mellékleteiben is rendkívül gazdag mészbetétes temető sírjai kerültek elő.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

DER FRIEDHOF VOM VOLK DER INKRUSTIERTEN KERAMIK IN BONNHARD

Verzierungen aus der Bronzezeit, die uns erzählen

Bei Bonnhard wurde der auf Grund der Zahl der erschlossenen Gräber bislang größte Friedhof der Bronzezeit entdeckt, der einen bedeutenden Nachlass eines Volkes mit inkrustiertem Keramik-Geschirr von Transdanubien verbirgt. Das Gebiet diente rund 800 Jahre lang als letzte Ruhestätte.

Die ersten Grabstätten mit inkrustierten Keramikbeigaben sowie die keltischen Gräber und jungsteinzeitlichen Siedlungszeichen wurden hier zwischen 1936–38 von József Csalog erschlossen. Auf dem Gelände der Rinderställe der einstigen LPG, der heutigen Pannonia GAG, erschlossen Dr. Géza Szabó und seine Mitarbeiter 2008–2010 im Laufe der Bauarbeiten vom Biogas-Betrieb weitere 257 Objekte. In größter Zahl kamen Grabstätten eines Friedhofes aus der Periode von der frühen bis zum Ende der mittleren Bronzezeit zum Vorschein, die hinsichtlich ihrer Beigaben an inkrustierter Keramik besonders reich sind.

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

A bonyhádi lelőhelyen jól nyomon követhető, hogy a kezdetben csontvázasan temetkező közösség a hamvasztásos sírok megjelenése után az edényeken lévő bemélyedések kitöltésére mind gyakrabban használta a mészbetétet. A kultúrának nevet adó, az edényeiken látható gazdag, változatos, egyes esetekben csonthamut is tartalmazó mészbetétnek eddig főként csak az összetételét elemezték, a motívumok jelentéstartalmát nem. A régészeti megfigyelések és az embertani adatok együttesen arra utalnak, hogy az edény-mellékletek összetétele és díszítése is összefügg az elhunyt személyével. A motívumok elhelyezése az edényeken megfelel a testtájak szerinti elrendezésnek, azaz jelzéssel bírnak a halott neméről. Ez azt jelenti, hogy az urnák például magát a halottat ábrázolják, a mészbetétes motívumok révén pontosan megjelölve, hogy férfi, vagy nő volt-e az elhunyt személy.

Am Bonnharder Fundort kann deutlich verfolgt werden, dass die Gemeinschaft mit anfangs klassischer Bestattung nach dem Erscheinen der Urnenbeisetzung für die Ausfüllung der Vertiefungen an der Keramik immer mehr die inkrustierte Technik einsetzte. Bislang wurde vor allem die Zusammensetzung der Inkrustierung analysiert, die als Namensgeber dieser Kultur zählt und die an der Keramik reichlich vorhanden ist, die teilweise auch Knochenasche enthält; nicht untersucht wurde jedoch die Bedeutung der Motive. Die archäologischen Beobachtungen und die anthropologischen Daten zusammen weisen darauf hin, dass sowohl Zusammensetzung als auch Verzierung der Keramikbeigaben eng mit der verstorbenen Person zusammenhängen. Die Platzierung der Motive auf dem Geschirr entspricht der Anordnung nach Körpergegenden, d.h. sie deuten auf das Geschlecht des Verstorbenen hin. Dies bedeutet, dass die Urnen z.B. den Toten selbst darstellen, und durch die inkrustierten Motive eindeutig angeben, ob es sich beim Toten um einen Mann, oder eine Frau handelt.

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

A KULTÚRÁK TALÁLKOZÁSA

A Völgységben élő népcsoportok adják a térség jellegzetes, sokszínű arculatát. A németek, a bukovinai székelyek és a felvidéki magyarok népi kultúráját ma is őrzik az itt élő lakosok és a néprajzzal foglalkozó szakemberek, nagy figyelmet fordítva a hagyományőrzésre, az értékek ápolására. „Ehhez hasonló, „etnikai sokszínűséget”, sok, különböző eredetű, felekezetű és nyelvű népcsoport együttélését nemigen találunk Európában vidéken, falvakban, legfeljebb a nagyvárosokban, ott is inkább újabban, a „globalizáció” hatásaként a 20. század végén és napjainkra. A részben kényszerű, részben önkéntes telepítések következtében kialakult népszerűség különböző rétegei eltérő „stratégiát”, értékrendet dolgoztak ki, mely sokáig, de egyre halványuló mértékben meghatározta az egyes emberek, családok életmódját. (Andrásfalvy Bertalan: A völgységi magyar és német értékrend összehasonlítása. In: Kultúrák találkozása a Völgységben. V. Völgységi Konferencia, Bonyhád, 2011.)

A németek a török kiűzését követően több hullámban érkeztek a Völgységbe. A 18. század elejétől folyamatosan népesítették be ezt a térséget, mely az 1740-es évekre szinte teljesen németajkúvá vált. A megye középső részén, így a Völgység területén, a lakosság többségét a különböző német tartományokból érkező telepesek alkották. Vallási, nyelvjárási, kulturális szempontból nem beszélhetünk egységes népcsoportról. A völgyekkel szabdaltnak, kedvezőtlen területen rövid idő alatt virágzó gazdaságot, rendezett falvakat, német nyelvű kultúrát hoztak létre.

1994-től folyamatosan működik nemzetiségi önkormányzatuk Bonyhádon, amelynek 2003 óta a Városháza épülete

Bonnhard

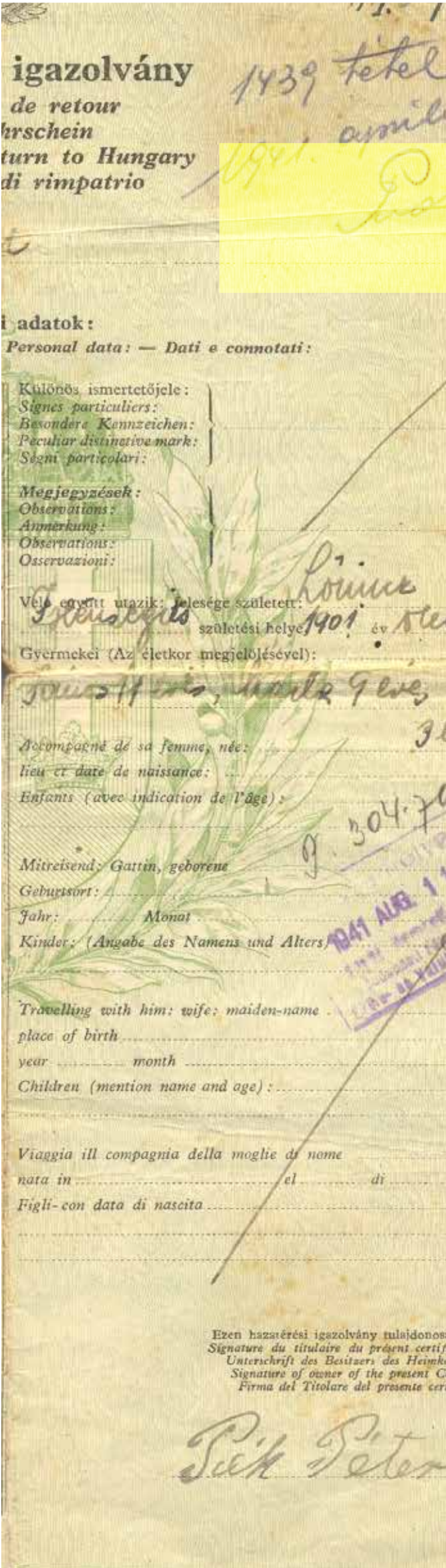
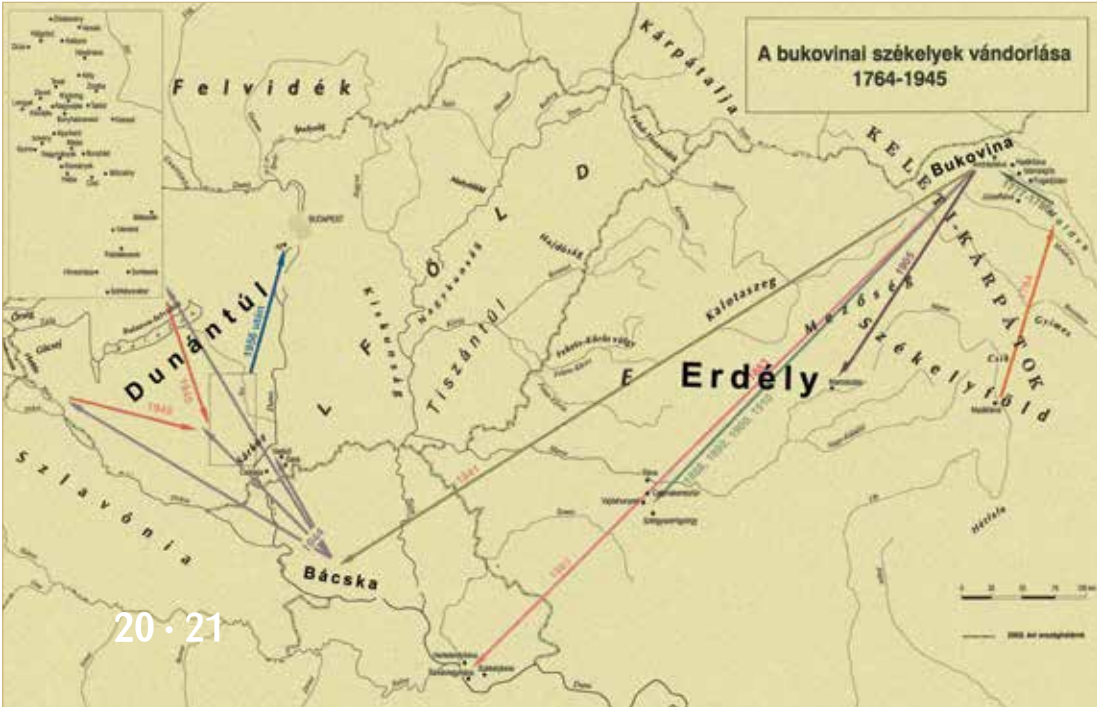
„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

TREFFEN DER KULTUREN

Die Volksgruppen des Talbodens prägen den Charakter, das vielseitige Antlitz der Region. Die hier Lebenden sowie die Ethnographen bewahren und pflegen auch heute noch die Volkskultur der Deutschen, der Bukowina-Szekler und der Oberungarn. Man setzt großen Wert auf die Traditionspflege, auf die Bewahrung der Schätze. „Eine ähnliche ‚ethnische Vielfalt‘, ein Zusammenleben so vieler Volksgruppen von unterschiedlicher Religion und Sprache trifft man auf dem Lande nur selten in Europa an, höchstens in Großstädten, wo es auch eher eine Auswirkung der ‚Globalisierung‘ vom Ende des 20. Jahrhunderts sowie unserer Tage ist. Die unterschiedlichen Bevölkerungsschichten, die sich infolge der teils Zwangs-, teils freiwilligen Migration gestalteten, erarbeiteten sich verschiedene ‚Strategien‘, Wertsysteme, die zwar die Lebensweise der Menschen, der Familien lange, doch immer mehr verblassend, prägen.“ (Bertalan Andrásfalvy: Vergleich der ungarischen und deutschen Wertordnung im Talboden. In: Treffen der Kulturen im Talboden. 5. Talboden-Konferenz, 2011)

Die Deutschen kamen nach der Vertreibung der Türken in mehreren Wellen in das Gebiet Talboden. Vom Anfang des 18. Jahrhunderts an bevölkerten sie allmählich die Region, die um 1740 fast ausschließlich deutschsprachig wurde. Im mittleren Teil des Komitates, so auf dem Gebiet des Talbodens, bildeten die Kolonisten aus deutschen Ländern die Mehrheit der Bevölkerung. Weder aus religiöser, noch aus mundartlicher und kultureller Sicht kann von einer einheitlichen Volksgruppe gesprochen werden. Auf dem von Tälern geteilten, ungünstigen Territorium schufen sie binnen kurzer Zeit eine florierende Wirtschaft, geregelte Dörfer und eine deutschsprachige Kultur.

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

ad otthont. A német nemzetiségi kultúra, a hagyományok ápolása és őrzése fontos a városban élők számára. 1987-ben alakult a Kränzlein Néptánc Egyesület, 4 korosztályban közel 100 gyermek és fiatal táncol. A Német Nemzetiségi Kulturális Egyesület 1990-ben jött létre.

A német tájszobát (Heimatstube) a Magyarországi Németek Házában (7150 Bonyhád, Rákóczi u. 74., tel.: 74/483-654) lehet megtekinteni.

A Bácskába telepített és onnan a háború elől menekülő **bukovinai székelyek** 1945 tavaszán érkeztek Bonyhádra és környékére, ma emellett Baranya- és Bács-Kiskun megyék egyes falvaiban, valamint Érden is élnek családok. Sajátos színfoltot alkotnak Magyarország kulturális arculatában. Archaikus népi kultúrájukkal, a hagyományokhoz való ragaszkodásukkal kiemelkednek a környező népcsoportok közül. A huszadik század második felében közel tizennégyezer főt számláló közösség ma is számon tartja történeti múltját, a megmaradt értékeit. Az ország határain belül és kívül negyvenegy hagyományőrző egyesületük, nagyrészüket néptánc-csoport és népdalkör – Bonyhádon 1989 óta Bonyhádi Székely Kör és 1996-tól a Völgység Néptánc Egyesület – működik. Az egyesületeket a bonyhádi székhellyel működő Bukovinai Székelyek Országos Szövetsége fogja össze. A szövetség, 2013-ban a csobányolást, a bukovinai székelyek betlehemes játékát – a Krisztus születését megjelenítő dramatikus szokást – a szellemi kulturális örökség nemzeti listájára jelölte. A „Bukovinai Találkozások” Nemzetközi Folklorfesztivál a térség legnagyobb évente megrendezésre kerülő folklorfesztiválja.

Irodájuk, tájszobájuk a Székely Házban (7150 Bonyhád, Dózsa György u. 29., tel.: 74/450-369, www.bukovina.hu) működik.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

Seit 1994 ist in Bonnhard kontinuierlich ihre Nationalitäten-Selbstverwaltung tätig – seit 2003 im Bürgermeisteramt.

Die Pflege und Bewahrung der ungarndeutschen Kultur und der Traditionen ist für die Bewohner der Stadt wichtig. 1987 wurde der Volkstanzverein Kränzlein gegründet, in den vier Altersgruppen tanzen rund 100 Kinder und Jugendliche mit. Der Chor des Deutschen Nationalitäten Kulturvereins wurde 1990 aus der Taufe gehoben. Die deutsche Heimatstube kann im Haus der Ungarndeutschen besichtigt werden. (7150 Bonyhád, Rákóczi u. 74., Tel. +36 74 483 654)

Die Bukowina-Szekler, die erst in die Batschka gesiedelt wurden und die vor dem Krieg von dort flüchteten, trafen im Frühjahr 1945 in Bonnhard und Umgebung ein. Einige Familien leben heute auch in den Komitaten Baranya und Bács-Kiskun sowie in Hanselbek. Sie bilden einen eigenartigen Farbtupfen im kulturellen Leben Ungarns. Mit ihrer archaischen Volkskultur sowie der Pflege ihrer Traditionen ragen sie unter den weiteren Volksgruppen ihrer Umgebung hervor. Die Gemeinschaft zählte in der 2. Hälfte des 20. Jahrhunderts rund 14.000 Personen, die auch heute noch auf ihre historische Vergangenheit und ihre erhaltenen Werte bestehen. Innerhalb und außerhalb der Landesgrenze Ungarns sind 41 Trachtenvereine, überwiegend Tanzgruppen und Volksliedkreise, tätig, in Bonnhard selbst wirkt seit 1989 der Bonnharder Szekler Kreis und seit 1996 der Volkstanzverein Völgység. Die Dachorganisation ist der Landesverband der Bukowina-Szekler mit Sitz in Bonnhard. Der Verband nominierte das Krippenspiel der Bukowina-Szekler (genannt „tschobaanolaasch“), den dramatisierten Brauch über die Geburt Christi, für die ungarische Liste des geistigen Kulturerbes.

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

A csehszlovák-magyar lakosságcsere következtében 1947 és 1948 között mintegy huszonháromezer **felvidéki magyar** család érkezett Magyarországra, hatszáznyolcvan család, közel három-ezer fő Bonyhád környékére. Huszonkét völgyiségi településen az akkori Csehszlovákia harminchárom községének magyar lakói találtak otthonra. Az egy-egy faluba hat-nyolc helyről érkező családok tagjainak nagy erőfeszítések árán sikerült beilleszkedniük. Megszakadtak családi, rokoni és baráti kapcsolataik, elvesztették addigi közösségüket, otthonaikat, szülőföldjüket. Az itt élő bukovinai székelyek és a svábság mellett népi kultúrájuk feltárása, feldolgozása háttérbe szorult. Ennek elsődleges oka nyilvánvalóan szétszórtságuk. Mára már kialakult részükről a hagyományaik megőrzésére irányuló igény. 1998-ban avattak emléktáblát a Völgyiségi Múzeum épületénél, népdalkörük 10 éve működik.

A városban kb. nyolcszázan tartoznak a **cigány** etnikai kisebbséghez. A Cigány Kisebbségi Önkormányzat irodája 2003-tól a Városháza épületében működik. Egyesületük, a Bonyhádi Független Roma Egyesület 2003-ban alapította meg a Csillagos Ég Táncsoport hagyományőrző együttest, mely csoport ma már a Mórágyi Roma Egyesület égisze alatt működik.

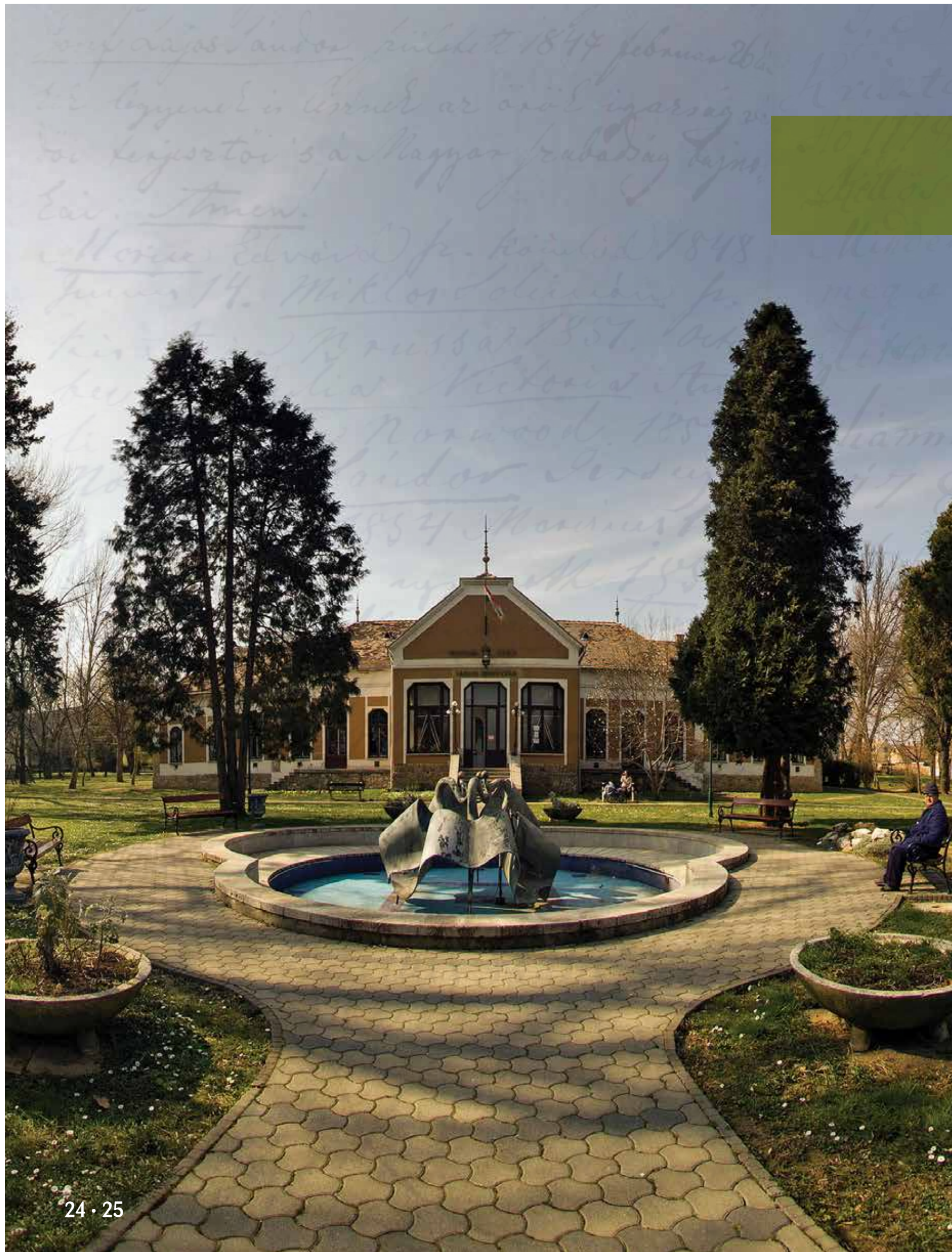
Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

Büro und Heimatstube befinden sich im Szekler-Haus (7150 Bonyhád, Dózsa György u. 29., Tel.: +36 74 450 369).

Infolge des ungarisch-tschechoslowakischen Bevölkerungsaustausches von 1947 und 1948 trafen rund 23 000 **oberungarische** Familien in Ungarn ein, 680 Familien mit etwa 3000 Personen kamen nach Bonnhard und Umgebung. Ungarische Einwohner von 33 Gemeinden der Tschechoslowakei fanden in 22 Siedlungen des Talbodens eine neue Heimat. Die Mitglieder der verschiedenen Familien, die oft aus 6-8 Dörfern kamen, konnten sich in den neuen Ortschaften nur schwer anpassen. Familiäre, verwandtschaftliche und freundschaftliche Kontakte wurden unterbrochen, man verlor bis dahin wichtige Gemeinschaften, das Heim und sogar die Heimat. Neben den hier ansässigen Bukowina-Szeklern sowie den Deutschen wurde die Erschließung und Bearbeitung ihrer Volkskultur in den Hintergrund gedrängt. Der wohl bedeutendste Grund dafür war, dass sie verstreut lebten. Heute haben auch sie den Anspruch, ihre Traditionen zu pflegen. 1998 enthüllte man an der Wand des Völgyiség Museums eine Gedenktafel, der Volksliedkreis ist seit 2003 tätig.

Etwa 800 Einwohner der Stadt gehören der ethnischen Minderheit der **Roma** an. Das Büro der Minderheitenselbstverwaltung der Roma ist seit 2003 im Gebäude des Bürgermeisteramtes tätig. Ihr Verein, der Bonnharder unabhängige Roma-Verein gründete 2003 die Trachtentanzgruppe Csillagos Ég (Sternenhimmel), die heute unter der Obhut des Roma Vereins Maratz tätig ist.

Bonyhád

„a Völgyesség fővárosa”
„a Perczelek városa”

BONYHÁD, „A PERCZELEK VÁROSA”

A Perczel család első ismert őse Hans Perzl a XVI. század közepe táján került a Királyi Magyarországra. Hans Perzl unokája, Perczel Tamás I. Lipót királytól 1697 májusában magyar nemesi címeres oklevelet kapott.

Az ő unokája, Perczel József a Tolna megyei Perczelek ősatya. A Veszprém-ben született Perczel-fiú 1727-ben kapott megbízást a vármegye régi számadásainak felülvizsgálatára. 1732-től a vármegye aljegyzője, majd jegyzője, később első alispánja lett.

1727-ben vette feleségül Gyulai Gaál Katalint, 41 évig tartó frigyükből 16 gyermekük született.

A folyamatosan bővülő Perczel család a Bonyhád környéki uradalom tulajdonosaként lett ismert.

Gyermekeik és leszármazottaik közül több tucatnyian gazdagították tevékenységükkel nemzetünket, akiknek tevékenysége elválaszthatatlanul egybeforr Tolna és Baranya vármegyék XVIII-XX. századi történetével. Megtalálhatók közöttük a királyhű-konzervatív, a liberális, és a republikánus szemléletű politikusok jeles képviselői egyaránt.

Sokan közülük a rendi országgyűlésben megyei követként, majd később a polgárok által választott képviselőként jutottak el a fővárosba, az ország házába.

Számos sikert ért el a katonai pályán is. A tábornokok és főtisztek közül Mór az 1848/49-es forradalom és szabadságharc legismertebb vezetői közé tartozik. Testvére, Miklós pedig száműzetése éveiben, ezredesként Amerikában Észak-Dél háborújában szerzett dicsőséget a Perczel névnek.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

STADT DER PERCZELS

Der erste bekannte Vorfahr der Familie Perczel, Hans Perzl, kam Mitte des 16. Jahrhunderts ins Königreich Ungarn. Sein Enkel, Tamás/Thomas Perzl erhielt im Mai 1697 von König Leopold I. einen ungarischen Adelsbrief.

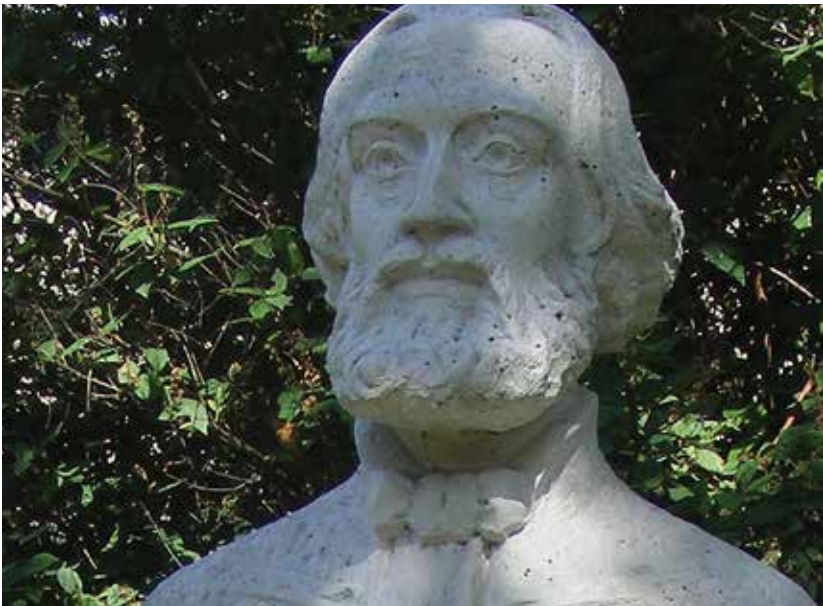
Der Enkel József/Josef Perczel ist der „Erzvater“ der Familie Perczel im Komitat Tolnau. Der aus Wesprim gebürtige Perczel-Sohn bekam 1727 den Auftrag, die alten Rechnungslegungen des Komitates zu überprüfen. Von 1732 an war er Vize-Notar, später Notar bzw. Vizegespan des Komitates. 1727 heiratete er Katalin Gyulai Gaál, die Ehe, aus der 16 Kinder hervorgingen, dauerte 41 Jahre. Die sich erweiternde Familie Perczel wurde als Gutsherr der Umgebung von Bonnhard bekannt.

Von den Kindern und Nachkommen bereicherten zahlreiche die ungarische Nation durch ihre Tätigkeit, die vom 18. bis zum 20. Jahrhundert eng mit der Geschichte der Komitate Tolnau und Branau verbunden ist. Es gibt unter ihnen bedeutende Vertreter sowohl von königstreu-konservativen, als auch von liberalen und republikanischen Politiker. Viele von ihnen gelangten als Komitatsgesandte des Ständetages, später als gewählte Vertreter der Bürger in die Hauptstadt, ins Parlament.

Einige schlugen erfolgreich auch eine militärische Laufbahn ein. Von den Generälen und Stabsoffizieren gehört Mór zu den bekanntesten Leitern der Revolution und des Freiheitskampfes 1848/49. Sein Bruder Miklós sorgte in den Jahren seiner Emigration im Amerikanischen Bürgerkrieg als Oberst für den guten Ruf des Namens Perczel.

Die Familienmitglieder hinterließen auch in der ungarischen Geschichte des 20. und 21. Jahrhunderts ihre Spuren: Als organisatorisch-führender Leiter des Verkehrs-

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens“
„die Stadt der Perczels“

András Perczel

A XX. és XXI. századi történelmünkben is letették névjegyüket a család tagjai: a budapesti közlekedés szervező-irányító vezetőjeként, a század eleji szövetkezeti mozgalom kiterjesztőjeként, a máig működő zománcgyár alapító vállalkozójaként. A 100 esztendeje elhunyt Perczel Dezső 1887-től 1906-ig, majd 1910 és 1913 között – haláláig – országgyűlési képviselő volt. Mindvégig a bonyhádi kerületet képviselte szabadelvű párti politikusként. 1895-ben belügyminiszterre nevezték ki a Bánffy-kormányban, majd 1899-ben a képviselőház elnökének választották. Ezt a tisztséget először 1901-ig, majd 1903 és 1905 között látta el. Perczel Bertalan gazdasági tanulmányokat folytatott, a II. világháborúban többször bevonultatták, majd zászlóssá léptették elő.

1948-ban, 33 évesen tért vissza Bonyhádra, s egészen haláláig (2007) kántori szolgálatot teljesített.

2011-ben Perczel András (1959-) kapta a magyar tudomány legrangosabb, 100 ezer eurós pénzdíjjal járó elismerését, a Bolyai-díjat. A kutató, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, az ELTE Természettudományi Kara Szerves Kémiai tanszékének egyetemi tanára a fehérjék és építőkövek szerkezetét, mozgékonyágát és kölcsönhatásait kutatja, vegyész és biológus hallgatókat, valamint doktorjelölteket oktat.

A két évszázadon át a Bonyháddhoz és környékéhez kötődő nagy család tagjait a mindennapok és a történelem viharai messze sodorták ősi fészüktől. Az általuk emelt, fél tucatnál több kastélyban és lakóépületben ma egyetlen Perczel sem lakik. Az utódok hazánk különböző vidékein vagy külföldön élnek.

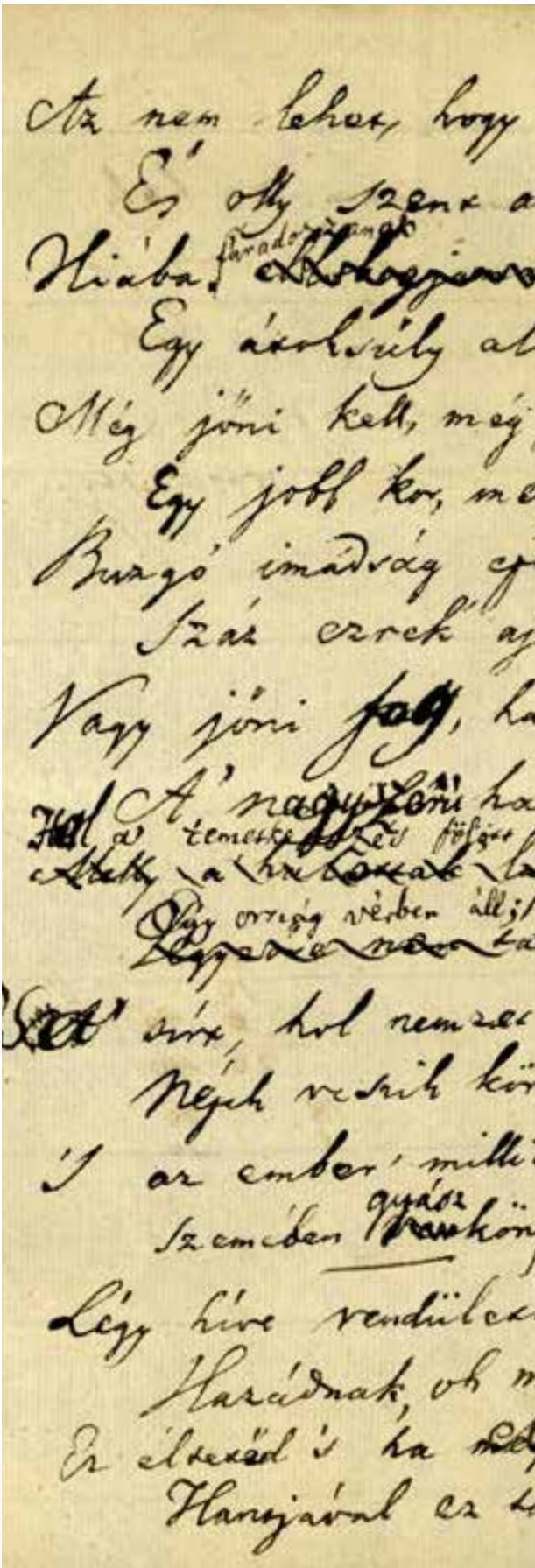
Egykori kastélyaik egyikében ma a Solymár Imre Városi Könyvtár működik. A város több utcája viseli a Perczel család tagjainak nevét.

wesens in Budapest und Verbreiter der Genossenschaftsbewegung vom Anfang des Jahrhunderts, als Gründer der Emailfabrik, die bis heute in Betrieb ist. Der vor 100 Jahren verstorbene Dezső Perczel war von 1887 bis 1906, später zwischen 1910 und 1913, bis zu seinem Tode, Parlamentsabgeordneter. Als freisinniger Parteipolitiker vertrat er immer den Wahlkreis Bonnhard. 1895 wurde er zum Innenminister der Bánffy-Regierung ernannt, 1899 wählte man ihn zum Parlamentspräsidenten. Diesen Posten bekleidete er bis 1901 bzw. zwischen 1903 und 1905. Bertalan Perczel studierte Wirtschaftswissenschaften, er wurde mehrmals in den Zweiten Weltkrieg einbezogen und zum Fähnrich befördert. 1948 kehrte er mit 33 zurück nach Bonnhard, wo er bis zu seinem Tode (2007) den Kantorendienst versah. 2011 wurde András Perczel (1959-) die bedeutendste Anerkennung der ungarischen Wissenschaft, der mit 100 000 Euro prämierte Bolyai Preis zugesprochen. Der Forscher ist korrespondierendes Mitglied der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, Universitätsprofessor am Seminar für organische Chemie der Naturwissenschaftlichen Fakultät der Universität ELTE, er erforscht Struktur, Beweglichkeit und Wechselwirkungen von Eiweißen und deren Elementen und unterrichtet Chemie- und Biologie-Studierende sowie Doktoranden.

Im Laufe von zwei Jahrhunderten wurden die Mitglieder dieser angesehenen Familie von den Alltagen und der Geschichte von ihrem ursprünglichen Ort weit verstreut. In den von der Familie erbauten Schlössern, über eine halbe Dutzend an der Zahl, wohnt heute kein einziges Familienmitglied der Perczels mehr. Die Nachkommen leben in allen Ecken Ungarns, bzw. in der weiten Welt.

Eines ihrer einstigen Schlösser beherbergt heute die Städtische Bibliothek Imre Solymár. Mehrere Straßen der Stadt wurden nach Familienmitgliedern benannt.

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

Vörösmarty Mihály

1817 és 1826 között Vörösmarty Mihály Perczel Mór, Perczel Miklós és Perczel Sándor nevelője volt Bonyhádon, Börzsönyben és Pesten (közben ő is elvégezte jogi tanulmányait Pesten). A „fiatalság tündérországává” lett Börzsönyben tanítványainak anyja, Perczel Sándorné „szinte fiának tekinti” a szülői háztól messzire szakadt, szegény nevelőt. Itt szeretett bele a kék szemű, sötét hajú, sudár termetű Perczel Etelkába. Érzelmek nem találtak viszonzásra, számos versének ez adta témáját.

A család nagyra becsülte Vörösmartyt. Perczel Mór írta visszaemlékezéseiben: „Ami nemes érzéseket s fogékonyt a jó és szép iránt, s kivált hazaszeretetet s szabadelvű hajlamokat belénk a természet ültetett, azokat gondosan ő fejtette, emelte és erősítette... Őt mindig szakadatlan tiszteltem. Számtalanszor felkerestem bajaimban.”

A költő jó kapcsolatot ápolt Bonyhádon Egyed Antal plébánossal és Teslér László káplánnal. A börzsönyi-bonyhádi kis irodalmi kör Vörösmarty első igazi irodalmi barátsága, előképe későbbi barátságainak, szövetségének.

Bonyhád hálával és büszkeséggel őrzi Vörösmarty Mihály emlékét, ezt irodalomtörténeti feldolgozások, emléktáblák, szobrok igazolják.

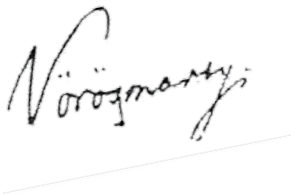
„Téged is, oh Völgység!
az idő kiragadjon-e tőlem,
Szóljak-e mindenről, ha dal ébreszt,
csak ne terőljél?
És ha neved zendül
nagy késő korra lejutván,
Senki ne tudja, hogy oly
szentté lett tájád előttem?
Hogy fiatalságom tündérországá
te voltál?

Vörösmarty Mihály: Széplak

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

Mihály Vörösmarty

1817 bis 1826 war der Dichter Mihály Vörösmarty in Bonnhard, Persching und Pest Erzieher von Mór, Miklós und Sándor Perczel (inzwischen schloss er sein Jura-Studium ab). In Persching, „dem Feen-Land der Jugend“, betrachtete ihn Erzsébet Perczel, die Mutter seiner Zöglinge, „fast als eigenen Sohn“, da der arme Erzieher, weit von seinem Elternhaus war.

Hier verliebte sich Vörösmarty in die schlanke, dunkelhaarige Etelka Perczel. Seine Gefühle blieben unerwidert, was für zahlreiche seiner Gedichte das Thema lieferte.

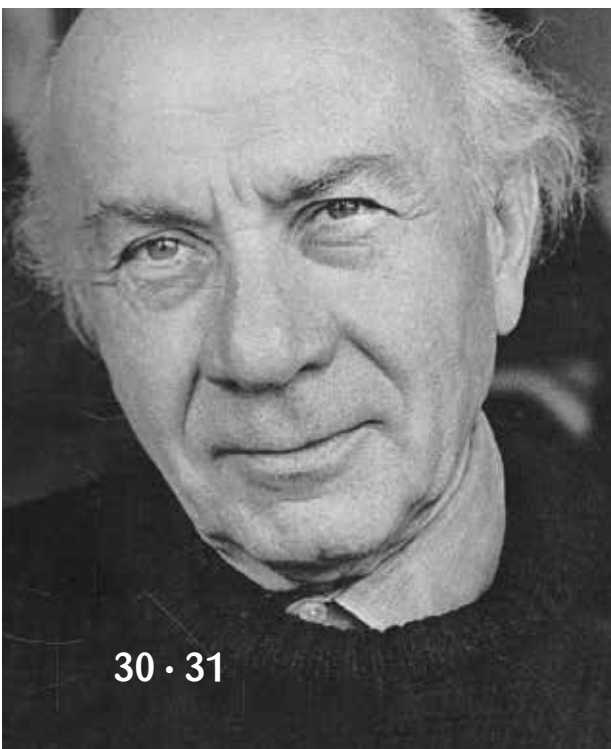
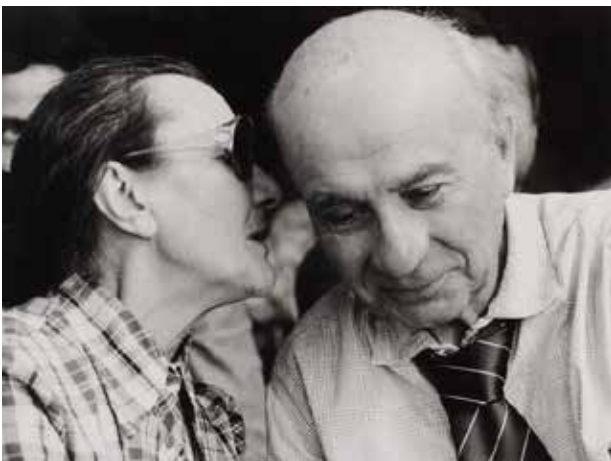
Die Familie schätzte Vörösmarty hoch. Mór Perczel schrieb in seinen Memoiren: „Er erklärte und vertiefte in uns die edlen Gefühle, die Empfindsamkeit für das Gute und Schöne, vor allem was die natürliche Liebe zum Vaterland betrifft... Ihn verehrte ich ununterbrochen. Ich suchte ihn oft mit meinen Problemen auf.“

Der Dichter pflegte in Bonnhard gute Kontakte zu Pfarrer Antal Egyed und Kaplan László Tesléri. Der kleine Literaturkreis in Bonnhard-Persching war Vörösmartys erste echte literarische Freundschaft, ein Vorläufer seiner späteren Freundschaften und Verbündeten.

Mit Dank und Stolz bewahrt Bonnhard das Andenken an Mihály Vörösmarty, davon zeugen literaturhistorische Bearbeitungen, Gedenktafeln, Skulpturen.

(Zusammenfassung des Zitats: Sollte die Zeit auch dich, Talboden, von mir rauben, soll ich darüber sprechen, wenn Lieder in mir erwachen? Erklingt dein Name im Alter, soll niemand wissen, dass du für mich heilig bist? Dass du das Feen-Land meiner Jugend warst? M. Vörösmarty: Széplak/Sieploch)

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

Illyés Gyula

Illyés Gyula munkássága rendkívül sokoldalú és gazdag. Tevékenységét verseskötetek, szociológiai írások, irodalmi tanulmányok, esszék, szerkesztői tevékenység, regények és drámák fémjelzik. Az ünnepezt költő 1945–1949 között a Magyar Tudományos Akadémia tagja, négyszer kapott Baumgarten-díjat, háromszor Kossuth-díjat, 1970-ben Herder-díjjal tisztelték meg.

A kamasz Illyés Gyula 1914–1916 között volt a bonyhádi gimnázium tanulója. Az itt szerzett élmények és benyomások maradandó emlékeket hagytak benne. Szerinte a Völgység szíve, Bonyhád „a legelragadóbb”, „az álomföld”. A gimnázium igazgatója, Gyalog István „paraszt származék volt”, akiből „a Habsburg-utálat tört ki”, s akivel „úgy beszélgettünk, mint két aggódalmaskodó gazda”. Az iskolába „az ország legtávolabbi” tájairól gyűltek ide a diákok”.

Illyés később, felnőtt korában is felkereste „a sok meghitt helyet”. A Völgységről és Széplak változatos szépségéről elragadtatással ír: „Ez Vörösmarty tündérvilága, a magyar romantika meseföldje”. Majd sóvárogva felsóhajt: „Szépülj meg nekem is! Vaskos fájdalmaim ércét váltsd tündéri kohódban aranyra!”

„Szállt épp felém a labda.
Elészaladva
úgy rúgtam vissza: magam is
vele szálltam egy darabig.
Hogy vitte, vitte
Szívemet szinte beléd,
bonyhádi, gimnazista ég!
Szállt szemmel láthatóan a vágy.
Hová hullt? Nem emlékszem.
Mintha valami odafenn
Maradt volna belőled, ifjúság.”

Illyés Gyula: Bonyhádi ég

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

Gyula Illyés

Gyula Illyés

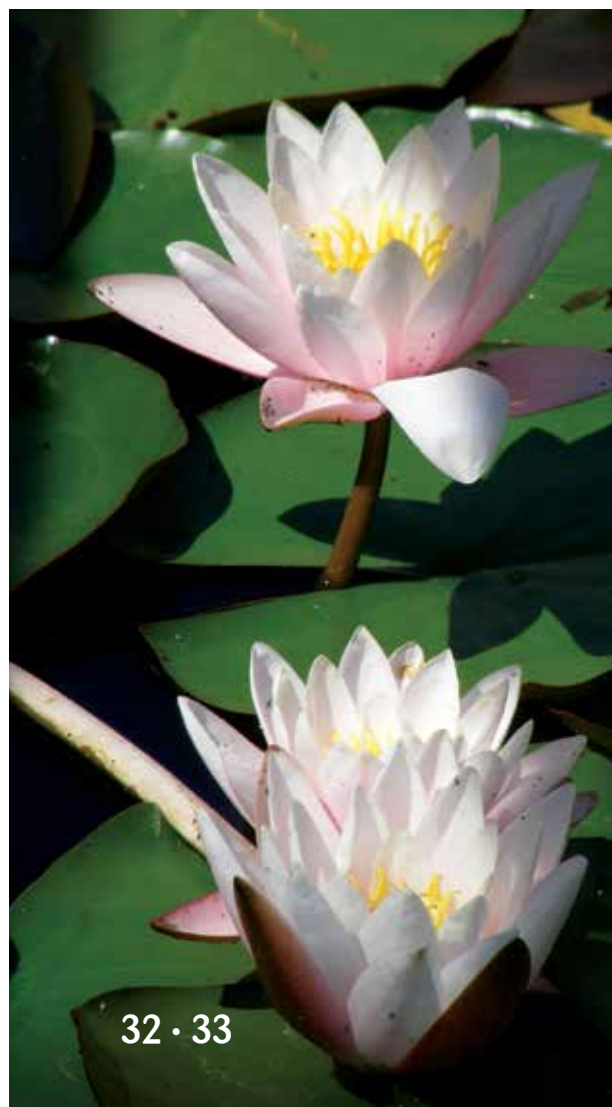
Die Tätigkeit von Gyula Illyés ist sehr vielseitig. Gedichtbände, soziologische, literarische Studien, Essays, Romane und Dramen kennzeichnen diese. Der Dichter war von 1945 bis 1949 Mitglied der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, er erhielt viermal den Baumgartner, dreimal den Kossuth-Preis, 1970 wurde er mit dem Herder Preis ausgezeichnet.

Gyula Illyés lernte 1914–1916 als Jugendlicher am Gymnasium in Bonnhard. Seine Erlebnisse und Eindrücke hinterließen in ihm bleibende Spuren. Er meinte Bonnhard als Herz des Talbodens sei „verzaubernd“, „ein Traumland“. Gymnasialdirektor István Gyalog war ein „Bauernsprössling“, aus dem „der Hass gegen die Habsburger herauskam“, und mit dem „wir uns unterhielten, wie zwei sich sorgende Wirte“.

Illyés suchte auch als Erwachsener oft „die vertrauten Orte“ auf. Mit Begeisterung schrieb er über die Schönheit vom Talboden und Sieploch: „Das ist die Feenwelt von Vörösmarty, das Märchenland der ungarischen Romantik.“ Und dann meint er sehnsüchtig: „Verschönere dich auch für mich! Tausche das Erz meiner Riesenschmerzen in deinem Feenkessel in Gold!“

(Zusammenfassung des Zitats: Der Ball flog in meine Richtung, ich lief ihm entgegen und schoss ihn zurück, ich flog eine Weile mit ihm. Wie er mein Herz trug und trug, fast in dich, du Himmel der Bonnharder Gymnasiasten. Auch die Sehnsucht flog sichtbar. Wohin? Ich erinnere mich nicht mehr. Als wäre etwas von der Jugend in den Lüften geblieben. Gyula Illyés: Bonnharder Himmel)

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

Lotz János

A XVIII. században Somogyvámosra betelepült német család leszármazottja az Amerikai Egyesült Államokban született és amerikai állampolgárként halt meg. Tizenhat évet élt Magyarországon, nyolc évet töltött Bonyhádon, a gimnázium tanulójaként.

Szülei az 1910-es évek elején vándoroltak ki az „ígéret földjére”. Az I. világháborút követően a béketárgyalások reményeivel és erősödő honvágygal a család hazatért Magyarországra 1920 tavaszán. Lotz János, Böhm Sándor somogyvámosi tanító közbenjárásával került a bonyhádi gimnáziumba. Az iskola több mint 200 éves történetének egyik legkiválóbb tanulója volt a mindvégig kitűnő diák. Az önképző-körben verseket, novellákat írt, műfordításokat készített; irodalmi dolgozataival, szabadelőadásával kiemelkedett a mezőnyből.

A kitűnő érettségi után Budapesten egyetemi hallgató magyar-német-angol tanárszakra. Tizenkilenc éves korában megjelent első nyelvészeti tanulmánya egy olyan kötetben, amelynek szerzői akadémikusok és egyetemi professzorok voltak. 1935-ben Stockholmban ösztöndíjas, 1936-tól a stockholmi Magyar Intézet igazgatója, 1942-ben egyetemi tanárnak nevezték ki a svéd fővárosban. 1947-től a Columbia Egyetem vendégtanára New Yorkban, 1949-ben az összehasonlító nyelvészet professzora.

Számos nyelvészeti világkongresszus előadója, szervezője, elnöke volt.

A bonyhádi diákevek emlékét őrző világhírű nyelvész az osztályfőnökeről a következőket írta: „A nyelvészet iránti érdeklődést Hajas Béla ébresztette fel bennem”.

Miután Stockholmban egyetemi tanárrá nevezték ki, azonnal Bonyhádra gondolt. A gimnázium évkönyve szerint, a szegény sorsú gimnazisták segélyezésére, az ingyenes tankönyvhasználat biztosítására „Lotz János stockholmi egyetemi tanár 1000 P-s ajándékával” támogatja az iskola Segélyegyleti Könyvtárát.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

János Lotz

Der Sohn einer deutschen Familie, aus Somogyvámos wurde in den USA geboren und starb als amerikanischer Staatsbürger. Er lebte 16 Jahre in Ungarn, davon acht in Bonnhard als Gymnasiast.

Seine Eltern wanderten ins „Land der unbegrenzten Möglichkeiten“ aus. Die Familie kehrte 1920 mit der Hoffnung der Friedensverhandlungen und vor Heimweh nach Ungarn zurück. Durch Lehrer Sándor Böhm aus Somogyvámos kam János Lotz aufs Gymnasium in Bonnhard. Er war einer der herausragenden Schüler im Laufe der Geschichte der Schule, sein Ergebnis war immer ausgezeichnet. Im Selbstbildungskreis schrieb er Gedichte, Novellen, machte Übersetzungen, durch seine literarischen Arbeiten und Vorträge ragte er unter den anderen hervor.

Nach dem Abitur studierte er in Budapest Ungarisch, Deutsch und Englisch. Mit 19 erschien seine erste linguistische Studie in einem Band, dessen Autoren Akademiemitglieder und Universitätsprofessoren waren. 1935 weilte er als Stipendiat in Stockholm, von 1936 an war er Leiter des Ungarischen Instituts, 1942 wurde er dort Universitätsprofessor.

Von 1947 an hatte er an der Columbia Universität in New York eine Gastprofessur inne, von 1949 an war er Professor der vergleichenden Sprachwissenschaft.

Er hielt an zahlreichen Weltkongressen sprachwissenschaftliche Vorträge, war Organisator und Vorsitzender solcher Kongresse.

Der berühmte Sprachwissenschaftler erinnerte sich gerne an seine Gymnasialjahre. Nach dem er in Stockholm zum Universitätsprofessor ernannt worden war, dachte er an Bonnhard. Laut Jahrbuch des Gymnasiums „unterstützte János Lotz [...] mit seinem Geschenk [...]“ die Bibliothek des Hilfsvereins, um Gymnasiasten aus bescheidenen Verhältnissen behilflich zu sein und die kostenlose Lehrbuchversorgung zu sichern.

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

ISKOLÁK

Általános iskolák

A Völgység fővárosában, Bonyhádon hosszú időre tekint vissza a nevelés és az oktatás története. A városban élő négy vallásfelekezet már a 18. században iskolákat alapított és tartott fenn. 1905-ben alakult meg a római katolikus polgári leányiskola, hagyományokat őrző falai között pedig 1948-ban elkezdte működését az Állami Általános Iskola, a mai Bonyhádi Oktatási Nevelési Intézmény tagintézményeként működő Vörösmarty Mihály Általános Iskola. Az iskola fő profilja a német nemzetiségi kétnyelvű képzés és a német nemzetiségi nyelvoktató képzés. A 8. osztály elvégzése után a kéttannyelvű osztályok végzősei közül többen különböző szintű nyelvvizsgát tesznek le németből.

A Széchenyi István Általános Iskola szintén Bonyhádi Oktatási Nevelési Intézmény tagintézményeként működő iskola. Az első tanévet 1984-ben nyitották a Fáy lakótelepi intézményben. Közvetlenül az iskola mellett, annak részeként épült meg 1989-re a Városi Tanuszoda, melyet 2012-ben újítottak fel. Az iskolában a gyerekek különböző specializációkat – pl. emelt szintű testnevelés, német nemzetiségi nyelvoktatás, emelt szintű angol nyelvoktatás, informatika – választhatnak.

A Bartók Béla Alapfokú Művészetoktatási Intézményegységben zene, tánc és színművészet-bábművészet tagozat működik. 1953-tól a művelődési házban működött zeneiskola, majd 1960-ban a szekszárdi Liszt Ferenc Állami Zeneiskola fiókiintézeteként létrehozták Bonyhádon az Állami Zeneiskolát, amely 1970-ben lett önálló.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

SCHULEN

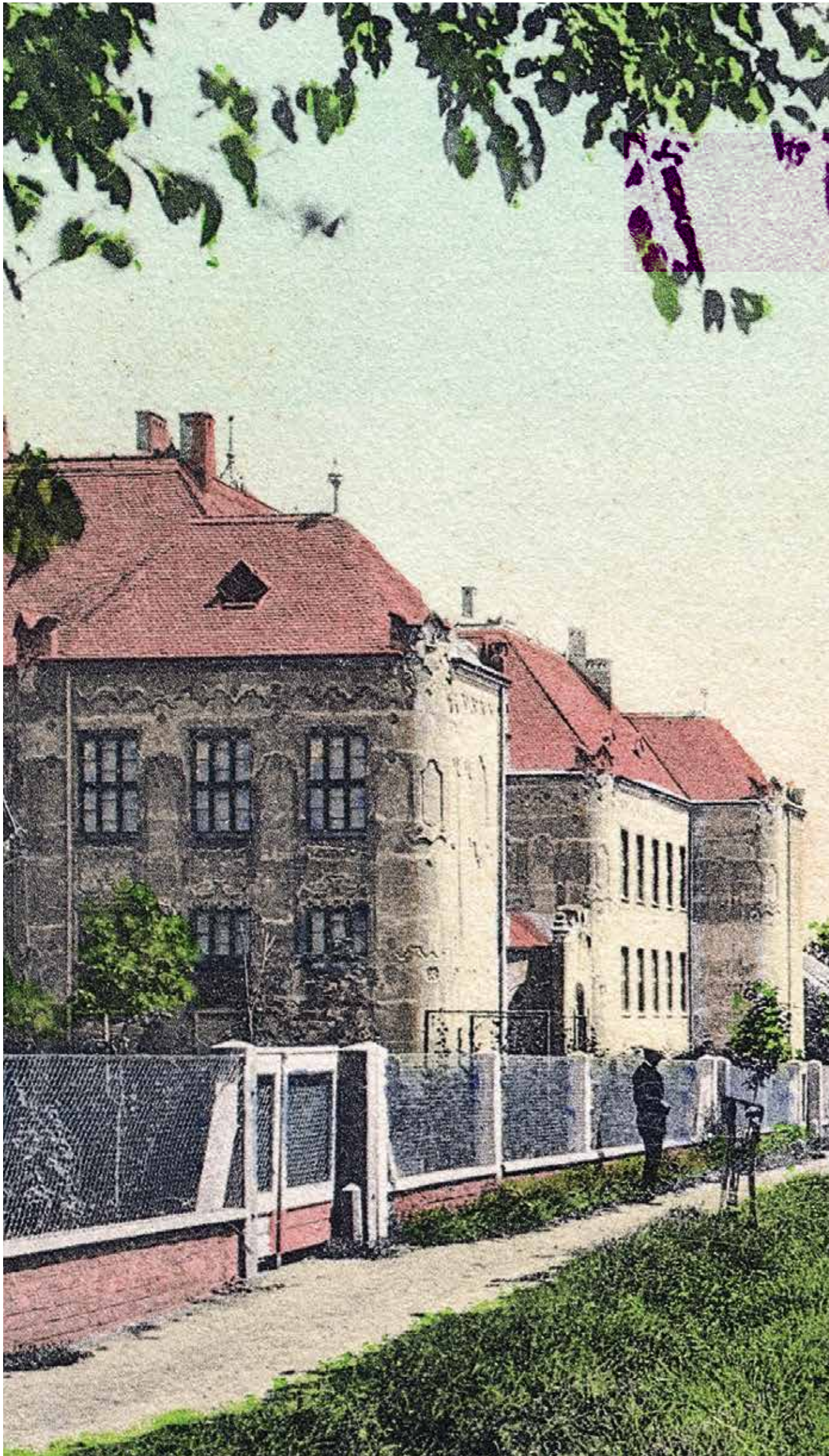
Grundschulen

In Bonnhard, dem Sitz des Talbodens, blickt das Erziehungs- und Unterrichtswesen auf eine lange Geschichte zurück. Die vier Konfessionen der Stadt gründeten und betrieben bereits im 18. Jahrhundert Schulen. 1905 wurde die römisch-katholische Mädchenschule ins Leben gerufen, in ihrem traditionsreichen Gemäuer nahm 1948 die Allgemeine Staatliche Grundschule, heute Mihály Vörösmarty Grundschule – Mitglied der Gesamtschule Institution für Unterricht und Erziehung Bonnhard (BONI), die Tätigkeit auf. Das Hauptprofil dieser Schule ist der deutsche zweisprachige Nationalitäten-Unterricht sowie der Nationalitäten-Sprachunterricht. Nach Abschluss der 8. Klasse legen etliche der Schulabgänger in Deutsch eine Sprachprüfung auf unterschiedlicher Stufe ab.

Die Grundschule István Széchenyi ist ebenfalls als Mitglied von BONI tätig. Das erste Schuljahr in der Einrichtung der Wohnsiedlung Fáy wurde 1984 gestartet. Unmittelbar neben der Schule wurde 1989 die Städtische Schwimmhalle errichtet; renoviert 2012. Die Schule bietet den Schülern zur Auswahl verschiedene Spezifikationen wie Sport in erhöhter Stundenzahl, deutscher Nationalitäten-Sprachunterricht, Englischunterricht in erhöhter Stundenzahl sowie Informatik.

In der Einrichtung für Kunstunterricht Béla Bartók sind Gruppen mit Musik-, Tanz- sowie Schauspiel- und Puppenspiel-Unterricht tätig. Von 1953 an wirkte im Kulturhaus eine Musikschule, 1960 wurde in Bonnhard als Filiale der Staatlichen Musikschule Franz Liszt in Szekszárd die Staatliche Musikschule ins Leben gerufen, die 1970 selbstständig wurde.

Bonyhád

„a Völgyesség fővárosa”
„a Perczelek városa”

Középiskolák

A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium 1806-ban, Sárszentlőrincen kezdte meg működését, majd 1870-ben átkerült Bonyhádra. A mostani, szecessziós stílusú épület 1908-ra készült el. A kezdetekhez hasonlóan, ma is az evangélikus egyház a fenntartója.

A több mint 200 éve fennálló intézmény a társadalmi-politikai rendszerek változásai közepette is mindig a szilárd célkitűzéseihez ragaszkodva igyekezett ellátni a feladatát: az igényes tanításra törekedett; az egészséges életmódra való igény kialakítására és erkölcsös magatartásra ösztönözte a diákjait.

A gimnáziumban a kezdetektől fogva magas szintű képzés folyt. Több híressé vált diák került ki az iskola padjai közül. A volt növendékek között van nemzetközi és országos hírű irodalomtörténész, író, költő, színész, nyelvész, jogász, történelemtudós, országgyűlési képviselő, közgazdász, püspök, geográfus, csillagász, meteorológus, geológus, Antarktiszkutató, biológus, vegyész-, kertész- és agrármérnök, élelmiszerkutató, orvos- és gyógyszerészprofesszor, matematikus, feltaláló fizikus, újító mérnök, elismert építész, képző- és iparművész, kiemelkedő sportoló, több település polgármestere. Van közöttük akadémikus, akadémiai doktor, kandidátus, Kossuth-, Herder-, József Attila-, Munkácsy-Hild-, SZOT-díjas, számos hazai és nemzetközi kitüntetés tulajdonosa.

A teljesség igénye nélkül néhány jelentős személyiséget említve: Petrovics (Petőfi) Sándor költő, az egykori sárszentlőrinci kisgimnázium tanulója. Illyés Gyula író, költő; Tamás Menyhért író, költő; Lotz János nyelvtudós, egyetemi tanár, az MTA tagja; Mayer Mihály pécsi megyéspüspök, ifj. Katz Sándor részecskefizikus, dr. Nusser Zoltán Bolyai-díjas agykutató.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

Mittelschulen

Das Evangelische Gymnasium und Internat Petőfi Sándor Bonnhard nahm 1806 in Sárszentlőrinc seine Tätigkeit auf. Es wurde 1870 nach Bonnhard übersiedelt. Das gegenwärtige Schulgebäude im ungarischen Jugendstil wurde 1908 fertiggestellt. Betreiber ist, wie in den Anfangszeiten, die evangelische Kirche.

Die über 200 Jahre alte Institution war auch während des Wandels von gesellschaftlich-politischen Systemen bestrebt, seine Aufgaben zu versehen: Man strebte einen kostenlosen Unterricht an, förderte den Anspruch auf gesunde Lebensweise und auf ein moralisches Verhalten.

Der Unterricht am Gymnasium lief von Anfang an auf hohem Niveau. Aus den Klassen kamen etliche Schüler, die später berühmt wurden. Unter den ehemaligen Gymnasiasten gibt es national und international bekannte Schriftsteller, Dichter, Schauspieler, Sprachwissenschaftler, Juristen, Wirtschaftswissenschaftler, Bischöfe, Geographen, Astronomen, Meteorologen, Geologen, Antarktis-Forscher, Biologen, Chemiker, Lebensmittelforscher, Medizin- und Pharmaprofessoren, Mathematiker, Erfinder, Physiker, Architekten, bildende und angewandte Künstler, bekannte Sportler, Bürgermeister von mehreren Siedlungen. Etliche ehemalige Schüler sind heute Akademiemitglieder, mit Doktorat bzw. Kandidatur, mehrere sind im Besitz hoher nationaler und internationaler Auszeichnungen, wie Kossuth-, Herder-, József-Attila-, Munkácsy-, Hild-, SZOT-Preis.

Ohne Anspruch auf Vollständigkeit seien einige Persönlichkeiten erwähnt: der Dichter Sándor (Petrovics) Petőfi, Schüler der einstigen Schule aus Sárszentlőrinc; die Schriftsteller und Dichter Gyula Illyés und Menyhért Tamás; der Sprachwissenschaftler und Universitäts-

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

Tolna Megyei Szent László Szakképző Iskola és Kollégium – Perczel Mór Szakközépiskolai Tagintézmény
A gazdasági szakemberhiányt pótolandó jött létre Evangélikus Kereskedelmi Középiskola néven, 1945. október 1-jén. 1953. november 14-én vette fel Bonyhád híres szülöttjének, Perczel Mór honvédtábornoknak a nevét. A tábornok születésnapját azóta is minden évben megünnepelik a „Perczel-napok” rendezvényeivel.

Az iskola alapvető célkitűzése a közgazdasági képzés, emellett nagy súllyal szerepel az informatikai ismeretek oktatása is. Ezzel párhuzamosan tanítványaitak gimnáziumi szinten készítik fel az érettségire a közismereti tárgyakból (magyar, történelem, matematika, angol, német), és az alpműveltséghez tartozónak tekintik a gépírást is. A szakmai képzés előkészítése a 11. évfolyamtól kezdődik, a 12. évfolyamon folytatódik. Ez idő alatt a tanulók számviteli, pénzügyi, statisztikai, közgazdasági ismereteket tanulnak, amelyek segítik a következő szakképző évfolyam sikeres elvégzését. A 12. vagy 13. évfolyam után érettségi vizsga tehető, a tanuló ezután dönthet, hogy továbbtanul felsőfokon, vagy az iskolában folytatja tanulmányait a 13. évfolyamon és szakmai vizsgákat tesz.

Nagy hangsúlyt helyeznek a környezet tudatos nevelésre, ezért pályáztak az Ökoiskola címre, amit el is nyertek. A képzési rendszerünkbe és a szabadidős tevékenységünkbe is beépítik az ökoiskolai munkatervük céljait és feladatait.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

professor János Lotz; Mihály Mayer, Diözesanbischof von Fünfkirchen; Partikelphysiker Sándor Katz jun.; Gehirnforscher Dr. Zoltán Nusser, Bólyai-Preisträger.

Perczel Mór Fachmittelschule – Mitglied der Berufsschule und des Internats Szent László des Komitates Tolnau
Die Einrichtung wurde am 1. Oktober 1945 als Evangelische Handelsmittelschule zur Behebung des Mangels an Facharbeitern gegründet. Im November 1953 nahm die Schule den Namen von General Mór Perczel auf. Seitdem gedenkt man alljährlich im Rahmen der Perczel-Tage des Geburtstages von General Perczel.

Grundsätzlich setzte sich die Schule die wirtschaftswissenschaftliche Ausbildung als Ziel, großer Akzent wird aber auch auf Informatik gelegt. Parallel werden die Schüler auf hohem Niveau auf die Abiturprüfung in allgemeinwissenschaftlichen Fächern (ungarische Grammatik und Literatur, Geschichte, Mathematik, Deutsch, Englisch) vorbereitet. Zur Grundausbildung zählt auch die Maschinenschrift. Die Vorbereitung der Fachausbildung beginnt ab dem 11. Schuljahr und wird im 12. fortgesetzt. Die Schüler bekommen Unterricht in Rechnungsführung, Finanzen, Statistik und Wirtschaftswissenschaften, die dazu beitragen, dass sie den darauffolgenden Jahrgang der Berufsausbildung mit Erfolg absolvieren. Nach der 12. oder 13. Klasse kann die Abiturprüfung abgelegt werden. Die Schüler können anschließend entscheiden, ob sie ein Studium antreten, oder an der Schule bleiben und hier weiter für die Fachprüfung lernen.

Großer Wert wird auf die umweltbewusste Erziehung gelegt, die Bewerbung für den Titel Ökoschule war erfolgreich. Zielsetzungen und Aufgaben des Ökoschule-Arbeitsplanes werden ins Bildungssystem eingebaut.

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

Tolna Megyei Szent László Szakképző Iskola és Kollégium – Jókai Mór Szakképző Iskolai Tagintézmény
Az iskola elődje 1949-ben Nagymányokon alakult meg, célja vágártanulók képzése volt. Később fokozatosan a műszaki szakmák képzési központjává vált a Völgységben. Az intézmény 1970-ben Bonyhádra költözött a jelenlegi oktatási helyére. 1972-ben egyesült a műszaki képzés a cipőipari szakmunkásképzéssel. Később a tanulók képzése építőipari, könnyűipari, vas- és fémipari területen folyt. 1991-ben a korábbiak mellett könnyűipari szakközépiskolai tagozat indult technikus képzéssel. Az iskola a Tolna Megyei Önkormányzat Szent László Szakképző Iskolája és Kollégiuma Jókai Mór Szakképző Iskolai Tagintézményeként 2008-tól az új integrált képzési struktúrában magasabb színvonalon kíván megfelelni a Völgység műszaki szakemberképzés igényeinek.

Sport

Városunkban aktív sportélet folyik. Nemcsak egyesületi keretek között mozognak a diákok és a lakosok, sok biciklist vagy kocogót láthatunk esténként a városban. Bonyhád Város Önkormányzati Képviselő-testülete minden évben anyagilag is támogatja a sportegyesületeket, 2013-ban 24 millió forint jutott támogatásra a költségvetésből.

A B-BETON Bonyhádi KSE kosárlabda-csapat az NB I/B-be jutása óta minden évben jól teljesít. Az utóbbi három évben egyszer a második és kétszer a harmadik helyet szerezték meg kosarasaink.

A futballnak nagy hagyományai vannak a városban, Bonyhád-Völgység Labdarúgó Club a 2013/14-es szezonban a megyei I. osztályban szerepel. A Bonyháddhoz tartozó Börzsönynek és Majosnak is van labdarúgó csapata. Utóbbi a 2012/13-as

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

Mór Jókai Berufsschule – Mitglied der Berufsschule und des Internats Szent László des Komitates Tolnau
Die Vorgängerin der Schule wurde 1949 in Großmanok gegründet mit dem Ziel, Bergleute auszubilden. Später entwickelte sie sich zum Ausbildungszentrum technischer Berufe. Sie wurde 1970 nach Bonnhard, an den gegenwärtigen Ausbildungsort übersiedelt. 1972 wurde die Ausbildung der technischen Berufe mit der für die Schuhindustrie zusammengelegt. Später wurden auch Fachkräfte für die Baubranche, die Leichtindustrie sowie für die Eisen- und Metallbranche ausgebildet. 1991 wurde eine Sektion für die Ausbildung von Technikern in der Leichtindustrie gestartet. Die Einrichtung ist als Mór Jókai Berufsschule Mitglied der Berufsschule und des Internats Szent László der Selbstverwaltung des Komitates Tolnau tätig und als solches seit 2008 bestrebt, in der Bildungsstruktur den Ansprüchen der Fachausbildung des Talbodens zu entsprechen.

Sport

In Bonnhard ist das Sportleben aktiv. Schüler und Bewohner bewegen sich nicht nur im Vereinsrahmen, man trifft abends auch viele Radfahrer und Jogger.

Reg dich, Bonnhard! Die Stadtverwaltung rief 2013 die Bewegung „Reg dich, Bonnhard!” ins Leben, in dessen Rahmen den Schülern zahlreiche Sport- und Freizeitaktivitäten angeboten werden, die auf diese Weise ihre Sommerferien aktiv und nützlich verbringen können.

Die Korbballmannschaft B-BETON Bonyhádi KSE gelangte in die Nationalliga I/B, seitdem ist ihre Leistung immer sehr gut. In den letzten drei Jahren holten sich unsere Korbballer einmal den zweiten und zweimal den dritten Platz

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

szezonban történelmi sikert elérve, a megyei I. osztályban bajnoki címet szerzett.

A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium a 2000-es évek első évtizedétől jelentős fejlesztéseket végzett, hogy a tárgyi környezet és a sportpályák a kor igényeinek megfeleljenek. 2003-ban készült el az 1000 m²-es műanyag borítású kézilabdapálya, rúdugró- és távolugró helytel kiegészítve. 2006-ban adták át az 1200 m² Politan M (rekortán) burkolatú futópályát és a 230 m² nagyságú magasugró. A futó- és magasugró pálya között 2739 m²-es gyepszőnyeges sportpályát építettek.

2010 áprilisában avatták fel az ország második legnagyobb, 2000 m²-es, fedettpályás atlétikai csarnokát. Az iskola létesítményeivel az atlétika fellegvára.

A röplabda, az úszás, a triatlon hagyományai is évtizedekkel ezelőttre tekintenek vissza Bonyhádon. A sportolni vágyók az ökölvívás, a karate, a zumba és számos sportág közül választhatnak. A kevésbé izasztó sportot kedvelők sakkozni járhatnak -akár egyesületi keretek között.

Bonyhádi Termálfürdő

2012. május 1-jén nyitotta meg kapuit a Bonyhádi Termálfürdő, mely nyáron tökéletes lehetőséget biztosít az aktív pihenésre. A 963 m mélyben lévő, alsószéplaki kútból 66-68 °C-os termálvizet nyernek, ezt hűtik vissza 28-30 °C, illetve 38 °C hőmérsékletre. A kapcsolódni vágyókat egy élmény- és úszómedence várja 25 méteres úszósávokkal, csúszdával, csúszdamedence öböllel, sodróárral, gejzír és nyakzuhany élményelemekkel, víz alatti teraszos ülő-fekvő területtel. A 38 °C-os vízhőmérsékletű ülőmedencében, 6 hátmasszázs élményelem található. A pancsoló medencét a kisgyermek nagy örömeire különböző színes, játékos elemekkel látták el.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

Der Fußball hat in Bonnhard langjährige Traditionen, der Bonnhard-Talboden Fußballklub spielt in der Saison 2013/14 in der ersten Klasse des Komitates. Die Bonnharder Teilgemeinden Persching und Majesch haben ebenfalls je eine Fußballmannschaft. Letztere erntete 2012/13 einen historischen Erfolg, sie holte sich in der 1. Klasse den Meistertitel des Komitates.

Das Evangelische Gymnasium Sándor Petőfi führte seit Anfang der 2000-er Jahre bedeutende Innovationen durch, damit die gegenständliche Umgebung sowie die Sportplätze den Forderungen der Zeit entsprechen. 2003 wurde der 1000 m² große Handballplatz mit Kunststoff durch Plätze für Stab- und Weitsprung erweitert. 2006 erhielt die 1200 m lange Laufbahn eine Politan-M-(rekortan)-Schicht und der 230 m² große Platz für Hochsprung wurde übergeben. Auf der 2739-m²-Fläche zwischen Laufbahn und Hochsprungplatz wurde ein Sportplatz mit Rasen errichtet.

Im April 2000 wurde die zweitgrößte, überdachte Leichtathletik-Halle Ungarns (2000 m²) übergeben. Die Schule zählt mit ihren Sporteinrichtungen als Hochburg der Leichtathletik.

Volleyball, Schwimmen und Triathlon haben ebenfalls Jahrzehnte alte Traditionen in Bonnhard. Wer Sport treiben möchte, kann noch unter Boxen, Karate, Zumba und zahlreichen weiteren Sportarten wählen. Wer beim Sport nicht schwitzen möchte, geht einfach Schach spielen – sogar im Vereinsrahmen.

Bonnharder Thermalbad

Am 1. Mai 2012 eröffnete das Bonnharder Thermalbad seine Tore, das an heißen Sommertagen ausgezeichnete Möglichkeiten zur Entspannung sichert. Aus einem Brunnen in 963 m Tiefe im unteren Sieploch entspringt 66-68 °C warmes Wasser, das auf 28-30, bzw. 38 °C gekühlt wird. Auf

Bonyhád

„a Völgyesség fővárosa”
„a Perczelek városa”

Mozdulj Bonyhád!

A város Önkormányzata 2013-ban életre hívta a Mozdulj Bonyhád! akciót, amely különböző sportolási és szabadidős lehetőségeket kínál a diákok számára, akik így aktívan és hasznos elfoglaltságokkal tölthetik a nyári szünidőt.

Kórház

Az 1959-ben alapított kórházat 2010-ben felújították, így a bonyhádi Városi Kórház és Rendelőintézetben modern felszerelésekkel és szépen kialakított rendelőszobákban, kórtermekben folyik az ellátás. A számos szakrendelés mellett egynapos sebészet is működik az intézményben.

Könyvtár

Könyvtárunk, a Solymár Imre Városi Könyvtár „Az Év Könyvtára” megtisztelő címet nyerte el 2005 -ben.

Völgyességi Múzeum

A XVIII. század végén épült, egykor a Nunkovits család tulajdonában álló épületben működik 1987-től a Völgyességi Múzeum.

Tűzoltó Múzeum

1985-ben nyílt meg a helyi Tűzoltó Múzeum. Az intézmény a budapesti Tűzoltó Múzeum szakmai felügyeletével és támogatásával működik.

Bonyhádon 1874-ben alakult Önkéntes Tűzoltó Egyesület, idén ünnepelték az 1903. augusztus 20-án felszentelt zászlajuk 110 éves évfordulóját.

2013. július 1-jétől a Szekszárdi Hivatásos Tűzoltó-parancsnokság működési körzetéhez tartozó katasztrófavédelmi őrs működik a városban, amely 35 völgyességi és észak-baranyai településen látja el a szükséges teendőket.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

die Erholungsuchenden wartet ein Erlebnis- und Schwimmbecken mit 25 m langen Schwimmbahnen, Rutschen, es gibt eine Rutschenbucht, Wasserströmung, Geysire und Nackenmassage mit terrassenartig gestalteten Sitz- und Liegemöglichkeiten unter Wasser. In dem Sitzbecken mit 38 °C sind sechs Plätze mit Rückenmassage. Im Planschbecken gibt es zur größten Freude der Kleinen bunte Spielzeuge.

Das 1959 gegründete **Krankenhaus** wurde 2010 saniert, so ist das Städtische Krankenhaus mit Ambulanz mit modernen Geräten versehen, die ärztliche Versorgung erfolgt in schön gestalteten Ordinations- und Krankenzimmern. Über die Fachambulanzen hinaus gibt es auch eine Ein-Tag-Chirurgie.

Die **Städtische Bibliothek Imre Solymár** gewann 2005 den Titel „Bibliothek des Jahres“.

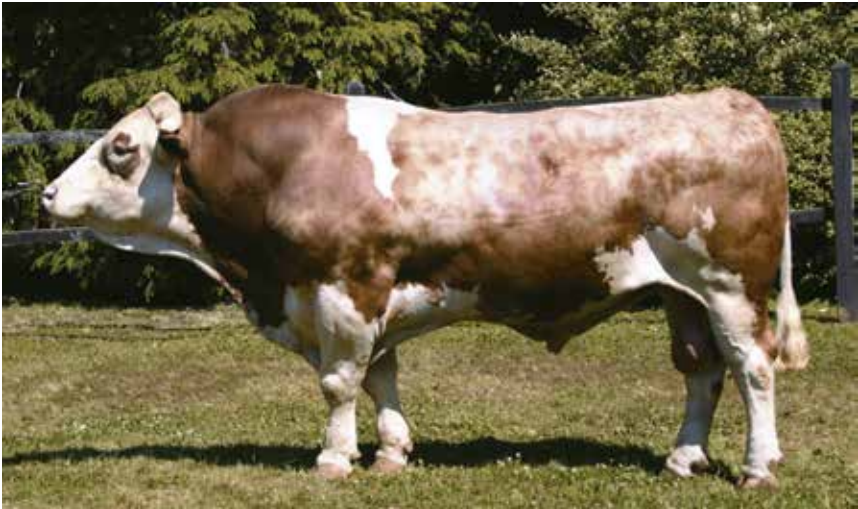
Das Gebäude aus dem 18. Jahrhundert, einst im Besitz der Familie Nunkovits, beherbergt seit 1987 das **Völgyességi Museum**.

1985 öffnete das **Bonnharder Feuerwehrmuseum** seine Tore. Die Einrichtung übt ihre Tätigkeit unter der fachlichen Aufsicht des Feuerwehrmuseums in Budapest aus.

In Bonnhard wurde 1874 der Verein der freiwilligen Feuerwehr ins Leben gerufen, 2013 gedachte man des 110. Jahrestages der Einweihung der Fahne am 20. August 1903.

Vom 1. Juli 2013 an ist in der Stadt eine Einheit des Katastrophenschutzes tätig, die zum Tätigkeitsbereich der Berufsfeuerwehr in Szekszárd gehört. Diese Einheit versieht die Arbeit in 35 Siedlungen des Talbodens und der Nord-Branau.

Bonyhád

„a Völgyesség fővárosa”
„a Perczelek városa”

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens“
„die Stadt der Perczels“

WIRTSCHAFTSLEBEN EINST...

Nach 1853 gelangte der Großteil des Territoriums vom Talboden in die Hände der Bauern, so wurde deren Bewegungsfeld viel breiter. Sie beschäftigten sich mit Tabak- und Weinanbau bzw. Weinherstellung.

Die Industrie kam in Schwung. 1847 gründete die Familie Kohn eine Pflanzölfabrik, 1863 wurde in Bonnhard, als erstes im Komitat, eine Walzenmühle in Betrieb gesetzt. 1890 baute man die Alkoholfabrik in eine Dampfmühle um. Das elektrische Licht schien 1902 ebenfalls in Bonnhard zum ersten Mal im Komitat. Es wurde die erste Druckerei und das erste Bonnharder Geldinstitut gegründet.

Von 1909 bis 1913 betrieb Béla Perczel in Bonnhard die Herstellung von Dominosteinen und Spielzeug, nach 1913 beschäftigte man sich in der Ungarischen Email- und Metallwarenfabrik, der Firma Béla Perczels, mit der Produktion von Emailgeschirr.

1917 wurde die Schuhfabrik Petermann und Glaser gegründet.

Ende des 19. Jahrhunderts verschuf sich Bonnhard durch die Viehzucht einen guten Ruf. Man züchtete einen ausgezeichneten Rinderbestand mit Doppelnutzung, das als Fleckvieh in ganz Ungern bekannt und anerkannt wurde.

A GAZDASÁGI ÉLET EGYKOR...

1853 után a Völgyesség területének döntő hányada a parasztok kezébe került, így jelentősen megnőtt a parasztok mozgástere. Dohánytermeléssel, szőlő- és bortermeléssel foglalkoztak.

Az ipar is fejlődésnek indult. 1847-ben a Kohn család alapított növényi olajgyárat, 1863-ban Bonyhádon, a megyében elsőként hengermalmot helyeztek üzembe. 1890-ben a szeszgyárat gőzmalommá alakították. Tolna megyében először Bonyhádon gyulladt ki villany 1902-ben. Megalakult az első helyi nyomda és az első helyi pénzintézet.

Perczel Béla 1909-től 1913-ig dominó- és játékgyártást folytatott, 1913 után zománc tábla és zománc edény-készítéssel foglalkoznak a Magyar Zománcmű és Fémárugyár, Perczel Béla-cégnél.

1917-ben alakult meg a Pétermann és Glaser Cipőgyár.

Az 1800-as évek végén Bonyhád az állattenyésztés révén szerzett hírnevet. Kettős hasznosítású, kitűnő pirostarka szarvasmarha-állományt tenyésztettek ki, mely országosan ismertté és elismertté vált.

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

... ÉS NAPJAINKBAN

A Perczel Béla által alapított zománcgyár EMA-LION Bonyhádi Zománcáru Kft. néven ma is működik. Magyarország egyetlen működő zománcgyarában manapság alapvetően háztartási célú zománcozott főző, sütő és kisegítő ún. egyéb termékeket gyártanak.

A cipőgyártás is nagy múlttal rendelkezik Bonyhádön, mely 1917-ben indult a Pétermann és Glaser Cipőgyár létrejöttével. Ma az Aranykorona Ipari- Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., a GOYSER Schuh Kft. és a HG Cipő Kft., az LD Jagd Cipőgyártó Kft., foglalkozik lábbelik készítésével, az L-Corium Kft. cipőtálp-béléseket gyárt.

Fontos szerepet játszik a város gazdasági életében a borászati és söripari berendezéseket, hulladékgyűjtőket gyártó Bogép Kft.

A Schaefer-Oesterle Kft. az Audi, a BMW, a Mercedes-Benz és a Porsche gépkocsik exkluzív típusaihoz készíti belső térbe bőrrel bevont autóalkatrészeket.

Kiemelt szerepe van a településen a növénytermesztésnek és az állattenyésztésnek, a Pannónia Mezőgazdasági Zrt. jelentős cég országos viszonylatban is. 2010-ben készült el biogázüzemük, melyet tehenészeti telepük mellett létesítettek. A 628 kilowatt/óra kapacitású biogázüzem által termelt áramot az E.ON-nak értékesítik, a 680 kilowatt/óra hőenergiát a zrt. telephelyein szociális és üzemi célokra használják fel. A Pannónia Mezőgazdasági Zrt. 1600, Magyarországon mintegy 250 éves múltra visszatekintő magyartarka szarvasmarhát tart, amely tipikus kettőshasznosítású fajta: ötvözi magában a kiváló, magas beltartalomú tejtermelést és a minőségi hústermelést.

Bonyhád Város két jól működő közüzemi cége a Bonycom Kft. és a Fűtőmű Kft..

Bonyhádön és környékén többen foglalkoznak boráskodással. A bonyhádi és gyöngyösi telephellyel rendelkező Danubiana Bt. Magyarország egyik legnagyobb borexportőr cége.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

...UND HEUTE

Die durch Béla Perczel gegründete Emailfabrik ist unter dem Namen EMA-LION Bonnharder Emailprodukte GmbH auch heute noch tätig. In Ungarns nunmehr einziger Emailfabrik werden heutzutage grundsätzlich Koch- und Bratgeschirr sowie sog. sonstige Produkte für den Haushalt hergestellt.

Auch die Schuhherstellung hat über 100-jährige Traditionen in Bonnhard, sie begann 1917 durch die Gründung der Schuhfabrik Petermann und Glaser. Heute wird in mehreren kleineren Betrieben Schuhwerk hergestellt: Goldene Krone Industrie-, Handels- und Dienstleistungs-GmbH; GOYSER Schuh GmbH; HG Schuh GmbH; LD Jagd Schuhproduktions-GmbH. Die L-Corium GmbH stellt Schuhsohleneinlagen her.

Eine wichtige Rolle im Wirtschaftsleben der Stadt spielt die Bogép GmbH, die Einrichtungen für die Wein- und Bierproduktion sowie Abfallcontainer herstellt.

Die Schaefer-Oesterle GmbH stellt für die exklusiven Typen der Automarken Audi, BMW, Mercedes-Benz und Porsche mit Leder bezogene Teile her.

Eine betonte Rolle spielt in Bonnhard der Pflanzenbau und die Viehzucht, die Pannónia Landwirtschaftliche GAG ist aus landesweiter Sicht von Bedeutung. 2010 wurde neben den Rinderstallungen der Biogas-Betrieb fertiggestellt. Der Strom in dem Betrieb mit einer Kapazität von 628 kWh wird an E.ON verkauft. Die Pannónia Landwirtschaftliche GAG hält rund 1600 Fleckrinder, die in Ungarn auf eine 250-jährige Geschichte zurückgreifen, eine typische Rasse für Doppelnutzung, d.h. ausgezeichnete Milchproduktion und anspruchsvolle Fleischqualität.

In Bonnhard und Umgebung beschäftigen sich mehrere mit Weinherstellung. Die Danubiana KG, mit Betrieben in Bonnhard und Gyöngyös, ist einer der größten Wein-Exporteure Ungarns.

Bonyhád

„a Völgyesség fővárosa”
„a Perczelek városa”

HITÉLET

A baptista közösség 1893-ban alakult gyülekezetté. Az 1920-as években nyitottak imaházat, de a kitelepítések által elnéptelenedő közösségnek el kellett adnia azt. 1980-ban avattak új imaházat.

A cseh süvegboltozatos evangélikus templom 1793 és 1800 között épült, felszentelésére 1800. augusztus 20-án került sor. A Bonyhádi Evangélikus Egyházközség 1816-ban parochiát, 1971-72-ben új lelkészlakást épített. Az utóbbi években a templomot műemlék-felújítás igényével tatarozták.

Az izraeliták száma a XVIII. század közepétől megnövekedett, iskolát működtettek, rabbit alkalmaztak, 1795-ben nagyméretű zsinagógát avattak fel. Az 1868-70 táján lezajló ortodox-neológ hitvitákat követően, kisebb létszámban lévő ortodoxok új zsinagógát építettek, új temetőt, elemi- és rabbiképző iskolát nyitottak, ortodox rabbit alkalmaztak. Az 1944-45-ben bekövetkezett tragikus népiirtás következtében mindkét hitközség elnéptelenedett. Ma mindkét zsinagógaépület magántulajdonban van.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

RELIGIÖSES LEBEN

Die Baptistengemeinschaft gestal- te sich 1893 in eine Gemeinde um. In den 1920-er Jahren eröffnete man das Bethaus, doch die durch die Vertreibung schrumpfende Gemeinde musste dieses abgeben. Ein neues Bethaus wurde 1980 eingeweiht.

Das evangelische Kirchengebäude mit tschechischem Kappengewölbe wurde zwischen 1793 und 1800 erbaut, die Ein- weihung erfolgte am 20. August 1800. Die evangelische Kirchengemeinde Bonnhard ließ 1816 eine Parochie, 1971/72 ein neu- es Pfarrhaus bauen. In den letzten Jahren wurde die Kirche mit dem Anspruch einer Denkmalrenovierung saniert.

Die Zahl der Israeliten stieg von der Mitte des 18. Jahrhunderts an, sie betrieben eine Schule und stellten einen Rabbiner an, 1795 wurde eine große Synagoge eingeweiht. Nach den Glaubensdiskussio- nen der Orthodox-Neologen um 1868-70 ließen die orthodoxen Juden, deren Zahl gering war, eine neue Synagoge bauen, legten einen Friedhof an, eröffneten eine Grund- und eine Rabbiner-Schule, sie stellten einen orthodoxen Rabbiner an. Infolge des tragischen Völkermordes von 1944-1945 wurden beide jüdischen Ge- meinschaften entvölkert. Heute befinden sich die beiden Synagogen in Privatbesitz.

Bonyhád

„a Völgyesség fővárosa”
„a Perczelek városa”

Winkler Mihály két évtizeden át (1769–1789) volt Bonyhád plébánosa. Működésének legmaradandóbb emléke a katolikus templom felépítése a Kliegl és Perczel család támogatásával. 1782-ben szentelték fel a barokk stílusú templomot. Az ő utódai a Fő teret Szentháromság-szoborral (1796), a Kálváriát kápolnával (1816) ékesítették. A XIX. század második felében új plébánia, a 2000-es évek elején közösségi ház épült.

A bonyhádi Református Egyház temploma 1796-1801 között épült. Az országos védelem alatt álló műemlék jellegű neobarokk stílusú épület fő homlokzata ívelt vonalú oromzattal koronázott. Faszekeretű tornyát 1877-ben kapta, ebben két harang van. Építése 200 éves évfordulója alkalmából a gyülekezet teljesen felújította templomát.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

Mihály Winkler war zwei Jahrzehnte hindurch (1769–1789) Pfarrer in Bonnhard. Sein größter Verdienst war der Bau der katholischen Kirche mit Unterstützung der Familien Kiegl und Perczel. Die Kirche im Barockstil wurde 1782 eingeweiht. Winklers Nachfolger verzierten den Hauptplatz mit einer Dreifaltigkeitssäule (1796) und ließen am Kalvarienberg eine Kapelle erbauen (1816). In der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts wurde eine neue Pfarre, Anfang der 2000-er Jahre ein Gemeinschaftshaus gebaut.

Die Kirche der reformierten Gemeinde in Bonnhard wurde zwischen 1796-1801 gebaut. Die Hauptfassade des Kirchengebäudes im Neobarock-Stil mit Denkmalcharakter ist mit einem bogenförmigen Giebel gekrönt. Der Turm mit Holzkonstruktion, in dem sich zwei Glocken befinden, wurde 1877 errichtet. Zum 200. Jahrestag ihres Baus wurde die Kirche generalrenoviert.

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

VIRÁGZÓ PARTNERTELEPÜLÉSI KAPCSOLATOK

Mára szinte minden magyarországi településnek van testvértelepülése valamely országban. A kapcsolat kialakításának célja általában egymás országának, kultúrájának közelebbi megismerése és gyakran történik kapcsolatfelvétel a közös származás miatt is. Bonyhád több külföldi kapcsolattal rendelkezik. „A Völgység fővárosába” a hat testvértelepüléséből általában a nyári fesztiválokra érkeznek vendégek és a közös kerek évfordulókat is mindig megünneplik. A települések közös célja a gazdasági téren való együttműködés kialakítása is, akár közös uniós pályázat benyújtása révén. 2011-ben a Kultúra Határok Nélkül Európai Unió nyertes pályázatnak köszönhetően több napot töltött el Bonyhádon a testvértelepülésekről: Hochheimből, Jastrowie-ből, Pancsováról, Tardoskeddről, Treuchtlingenből és Wernauból érkezett közel száz vendég. A rendezvények, utazások szervezésében az Önkormányzat mindig számíthat a civilek és a Bonyhádi Német Önkormányzat segítségére.

Wernau

Bonyhád elsőként Wernaual írt alá partnervárosi szerződést 1989-ben. A németországi, 13.000 lelket számláló város Stuttgart közelében helyezkedik el. Központjában található a Quadrium épülete. Ebben működik a Polgármesteri Hivatal, valamint fogadások, tanácskozások megrendezésére alkalmas termek találhatók itt (8-830 főig); emellett étterem saját konyhával és egy 2500 m2-en megépített és eredeti marokkói csempével burkolt wellness részleg medencékkel, szaunákkal, gőzfürdővel, ahová belépve az 1001 éjszaka meséinek világában érezheti magát az ember. A városban több mint 100 egyesület működik. Számos sportpályájá-

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

FLORIERENDE STÄDTE- PARTNERSCHAFTEN

Heute hat fast jede Siedlung Ungarns eine Partnergemeinde in irgendeinem Land. Zweck dieser partnerschaftlichen Beziehungen ist, Land und Leute sowie Kultur des anderen kennen zu lernen. Oft kommt es auch durch die gemeinsame Herkunft zur Partnerschaftsaufnahme. Bonnhard hat sechs ausländische Partnerstädte. „In die Hauptstadt des Talbodens” kommen die Delegationen meistens zu den Sommerfestivals, aber auch gemeinsame runde Jahrestage werden zusammen gefeiert. Das Ziel aller Partnergemeinden ist auch der Ausbau einer Zusammenarbeit im Bereich Wirtschaft, sogar durch gemeinsame Bewerbung um EU-Mittel. 2011 konnten dank des EU-Projekts Kultur ohne Grenzen rund 100 Gäste aus den Partnergemeinden Hochheim, Jastrowie, Pancevo, Tvrdosovce, Treuchtlingen und Wernau mehrere Tage in Bonnhard verbringen. Bei der Organisation der Veranstaltungen und Reisen kann die Stadtverwaltung immer auf die Hilfe der zivilen Vereine sowie der Deutschen Selbstverwaltung rechnen.

Wernau (D)

Bonnhard unterzeichnete 1989 mit Wernau als erstes einen Partnerschaftsvertrag. Die Kleinstadt mit 13 000 Einwohnern liegt bei Stuttgart. Im Stadtzentrum befindet sich das Quadrium mit der Stadtverwaltung, aber es gibt auch Räume für Empfänge, Tagungen (8-830 Personen), darüber hinaus ist im Gebäude ein Restaurant mit Küche tätig, es gibt eine Wellness- und Bäderlandschaft mit einer 2500 m² großen Saunawelt – Saunen, Schwimmbecken, Dampfbad –, die durch orientalisches Flair und original maurische Architektur besticht. Wer eintritt, fühlt sich in die Märchenwelt von Tausend und einer Nacht versetzt. In der Stadt gibt es über 100 Vereine. Dank der zahlreichen Sportplätze gilt Wernau als eine Art Sportparadies.

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

val Wernau egy kisebb sportparadicsom-
má vált, ahol minden lehetőség adott a
sportoláshoz, az aktív kapcsolódáshoz.

Hochheim am Main

A Frankfurt am Main közelében fekvő
Hochheim am Mainnal 2012 szeptembe-
rén ünnepelte a város a testvérvárosi
szerződés megkötésének 15. évfordulóját.
Hochheim óvárosa gyönyörűen helyreállí-
tott „Fachwerk” házakkal és otthonos csa-
ládi vendéglőkkel csalogatja a látogatókat
egy kis pihenésre. Ugyanakkor modern
sportlétesítmények, tenispályák és egy
fedett fürdő is található itt és a kulturális
élet is jelentős. Hochheim elsősorban a
bor és a pezsgő városaként ismert, de
más gazdasági ágazatok jelentős nemzet-
közi képviselőinek is otthont ad.

A Hochheimban működő Hochheim-
Bonyhád Baráti Kör és a Bonyhádon
létrejött Bonyhád-Hochheim Baráti Kör
tagjai nagy szerepet vállalnak a két város
között működő aktív kapcsolat működté-
tésében.

Tardoskedd

A felvidéki, nagyrészt magyarok által
lakott Tardoskedd 1998-ban lépett
partnerségi kapcsolatba Bonyhád. A két
település között kitűnő a kapcsolat, a
földrajzi közelségnek is köszönhetően egy
évben többször is találkoznak a telepü-
lések polgárai. A bonyhádi 1848/49-es
forradalom és szabadságharcra való
emlékezésen minden évben a tardoskeddi
polgármester mondja az ünnepi beszédet,
a tardoskeddi ünnepségen pedig a bony-
hádi polgármester. Emellett rendszeresen
szerepelnek az ottani művelődési ház
rajzpályázatán alkotásaikkal a bonyhádi
diákok és a Szent István-napi ünnepségek-
re is utazik delegáció a városból.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

Hochheim am Main (D)

Mit Hochheim/Main, bei Frankfurt/Main,
feierte Bonnhard im September 2012 den
15. Jahrestag der Unterzeichnung des Part-
nerschaftsvertrages.

Die Altstadt von Hochheim verlockt ihre
Gäste mit wunderschönen Fachwerkhäu-
sern und familiären Gaststätten zu einer
kleinen Entspannung. Gleichzeitig findet
man aber auch moderne Sporteinrichtun-
gen, Tennisplätze und eine Schwimmhalle,
das kulturelle Leben ist ebenfalls bedeu-
tend. Hochheim ist vor allem als Wein- und
Sektstadt bekannt, doch die Stadt beher-
bergt auch internationale Vertreter weiterer
Wirtschaftszweige.

Die Freundeskreise Bonyhád-Hochheim
in Hochheim, bzw. Hochheim-Bonyhád in
Bonnhard spielen eine wichtige Rolle in der
Tätigkeit zwischen den beiden Städten.

Tardoskedd (Sk)

Die Partnerschaft mit Tardoskedd mit
überwiegend ungarischer Bevölkerung im
historischen Oberungarn, heute Slowakei,
began 1998. Die Kontakte sind beispiel-
haft, dank der geographischen Nähe treffen
sich die Einwohner jährlich sogar mehrmals.
Bei der Gedenkfeier der Revolution und des
Freiheitskampfes von 1848/49 hält jedes
Jahr der Bürgermeister von Tardoskedd in
Bonnhard die Festrede, bei den Feierlich-
keiten in Tardoskedd hält sie der Bürger-
meister von Bonnhard. Regelmäßig nehmen
unsere Schüler am Zeichenwettbewerb des
Kulturhauses in Tardoskedd teil und zu den
Feierlichkeiten zum Tag des hl. Stephan reist
ebenfalls eine Delegation in die Partner-
stadt.

Jastrowie (Pl)

Die Partnerschaftsbeziehung mit Jastrowie
im Norden Polens ist dem Internationalen
Folklorefestival „Bukowina-Treffen“ zu ver-
danken. Dort leben nämlich auch Bukowina-

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

Jastrowie

A Lengyelország északi részén fekvő Jastrowie-val való kapcsolat a „Bukovinai Találkozások” Nemzetközi Folklorfesztiválnak köszönhető, ugyanis Jastrowie-ban is énekel bukovinai lengyelek és a fesztiválon régebben is rendszeresen találkoztak a két város hagyományörzői. A település körül igen sok a látnivaló, mivel a környék fontos turistaútvonal része. A várost erdő övezi, sok látványos természeti szépséggel. A 8000 körüli lakosságszámú város 2005-től testvérvárosa Bonyhádnak.

Pancsova

2009-ben a vajdasági Pancsova azzal a szándékával kereste meg a várost, hogy szeretne a „Völgység fővárosával” partnerségre lépni, a szerződést az együttműködésről 2010. március 15-én írta alá a két város polgármestere. A Belgrádtól kb. 20 km-re lévő 70.000 lélekszámú városban, de főként a környező falvakban – Hertelendyfalván, Sándoregyházán és Székelykeven – sok bukovinai székelymagyar él.

Treuchtlingen

A legfrissebb testvérvárosi kapcsolat a bajorországi Treuchtlingennel kötött, melynek alapja a Senefelder Schule és a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium között 1990-ben létrejött cserediák-kapcsolat volt. Városunkat Werner Baum polgármester azzal a szándékkal kereste meg, hogy szeretné a kapcsolatot városi szinten is szorosabbra fűzni, ennek előmozdítása érdekében írták alá a partnervárosi szerződést 2011-ben.

Borszék

Bonyhád Város Önkormányzati Képviselő-testülete 2013-ban határozatot hozott arról, hogy testvérvárosi szerződést köt az erdélyi Borszék Városával.

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

Polen, so kam es auch schon früher zu regelmäßigen Treffen. Um die Stadt herum gibt es Wälder mit Naturschönheiten, viele Sehenswürdigkeiten; die Region ist Teil einer Tourismusroute. Jastrowie mit rund 8000 Einwohnern ist seit 2005 Partnergemeinde von Bonnhard.

Pancsova (Srb)

Pancsova/Pančevo (Deutsch: Pantschowa oder Banstadt) ersuchte 2009 unsere Stadt mit dem Wunsch, mit der „Hauptstadt des Talbodens” eine Partnerschaft einzugehen. Den Vertrag unterzeichneten die Bürgermeister der beiden Städte am 15. März 2010. In der 70 000-Seelen-Stadt, 20 km von Beograd entfernt, und vor allem in ihrer Umgebung – Hertelendyfalva/Vojlovica (Deutsch: Wojlovitz), Sándoregyháza/Ivanovo (Deutsch: Alexanderkirchen oder Iwanowo) und Székelykeve/Skorenovac (Deutsch: Skorenowitz) – leben viele Bukowina-Szekler ungarischer Nationalität.

Treuchtlingen (D)

Der jüngste Vertrag über Städtepartnerschaft wurde mit Treuchtlingen in Bayern unterzeichnet. Die Basis dafür war der Schüleraustausch zwischen der Senefelder Schule und dem Evangelischen Gymnasium und Internat Sándor Petőfi seit 1990. Treuchtlingens Bürgermeister Werner Baum ersuchte Bonnhard mit dem Wunsch, die guten Beziehungen auch auf Städte-Ebene enger zu gestalten. Um dieses Ziel zu verwirklichen, wurde 2011 der Vertrag unterzeichnet.

Borszék (Ro)

Die Stadtväter von Bonnhard verfassten 2013 den Beschluss, mit der Gemeinde Borszék/Borsec (Deutsch: Bad Borsec) in Siebenbürgen eine Städtepartnerschaft einzugehen.

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

FESZTIVÁLOK

Minden évben megrendezésre kerülő fesztiváljaink:

Június

- VÖLGYSÉGI KÖNYVFESTIVÁL
- MÚZEUMOK ÉJSZAKÁJA

Augusztus első hétvégéje

- „BUKOVINAI TALÁLKOZÁSOK”

Nemzetközi Folklórfesztivál

Augusztus második hétvégéje

- NEMZETKÖZI RÖPLABDÁS TALÁLKOZÓ

Augusztus második hétvégéje

- TARKA MARHAFESTIVÁL

Augusztus 20.

- SZENT ISTVÁN ÉS AZ ÚJ KENYÉR ÜNNEPE

Kétévente augusztusban

- SOMMERFEST

Október

- MÚZEUMOK ŐSZI Fesztiválja
- ORSZÁGOS NÉPZENEI TALÁLKOZÓ ÉS VÖLGYSÉGI SZÜRET

December

- ORSZÁGOS MIKULÁSNAPI RÖPLABDATORNA
- BENGÁ KUPA
Garai Ferenc Teremlabdarúgó Emléktorna
- BARÁTSÁG KUPA
Losonci István Emléktorna

Az aktuális részletes programokért, kérjük, látogasson el a www.bonyhad.hu vagy a www.muvmhazbonyhad.ewk.hu oldalra.

Elérhetőségeink:

Városháza
7150 Bonyhád, Széchenyi tér 12.
Tel.: +36 74/500-200
Web: www.bonyhad.hu

Bonnhard

„die Hauptstadt des Talbodens”
„die Stadt der Perczels”

FESTIVALS:

Alljährlich veranstaltete Festivals:

Juni:

- BUCHFESTIVAL VÖLGYSÉG
- LANGE NACHT DER MUSEEN

August, erstes Wochenende:

- Internationales Folklorefestival „BUKOWINA-TREFFEN”

August, zweites Wochenende:

- INTERNATIONALES VOLLEYBALL-TREFFEN

August, zweites Wochenende:

- TARKA-RIND FESTIVAL

20. August:

- FEST DES HEILIGEN STEPHAN UND DES NEUEN BROTES

Zweijährlich im August:

- SOMMERFEST

Október:

- HERBSTFESTIVAL DER MUSEEN

Október:

- VOLKSMUSIKTREFFEN UNGARN UND WEINLESE IM TALBODEN

Dezember:

- UNGARISCHES VOLLEYBALLTURNIER ZU NIKOLAUS
- BENGÁ-POKAL
Ferenc Garai Hallenfußball Gedenkturnier
- BARÁTSÁG-POKAL
István Losonci Gedenkturnier

Um Informationen über aktuelle Programme besuchen Sie die Internetseiten www.bonyhad.hu oder www.muvmhazbonyhad.ewk.hu

Kontakt:

Városháza/Rathaus
7150 Bonyhád, Széchenyi tér 12.
Tel.: +36 74/500-200
Web: www.bonyhad.hu

Bonyhád

„a Völgység fővárosa”
„a Perczelek városa”

FELHASZNÁLT IRODALOM:

- Bertók László: Így élt Vörösmarty Mihály
Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2011, 42–44 p.
- Csányi Viktor, Szabó Géza: A középkori Bonyhád helyének meghatározása az újabb régészeti feltárások alapján
In: Wosinsky Mór Múzeum Évkönyve 33, 2011, 450 p.
- Dobos Gyula: A Perczelek
Babits Kiadó Kft. Szekszárd, 2001, 502 p.
- Hajas Béla: Vörösmarty Mihály és Perczel Etelka
In: Irodalomtörténeti Közlemények, 1931.
- Illyés Gyula: Bonyhádi ég
In: Illyés Gyula összegyűjtött versei II. kötet, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 240 p.
- Kolta László: Bonyhádi arcképek
Völgység Nyomda, Bonyhád, 2000, 224
- Solymár Imre: Bonyhád és környéke – a történeti Völgység
In: Bodor Árpád, Bucsányi György, Chlebovics Miklós, Csizsér Antal, Dományszky Zoltán, Rónai József, Solymár Imre, Szóts Zoltán, Tóth István Zsolt: Bonyhád és környéke, Völgységi Turista Egyesület, Völgységi Tájékoztató Alapítvány, Völgységi Múzeum, Bonyhád, 2000, 5–116 p.
- Szabó Géza: Beszélő bronzkori díszítések
Megfejtett üzenet
In: Élet és tudomány 2011/4. 102–105 p.
- Vörösmarty Mihály: Széplak. Egy énekben. 1828.
In: Vörösmarty Mihály Összes Költeményei. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1963., II. kötet, 433. oldal

http://academia.edu/1438082/2012_Bestimmung_der_mittelalterlichen_Bonnhard_nach_den_neuesten_archaologischen_Freilegungen_A_koepokori_Bonyhad_helyenek_meghatarozasa_az_ujabb_regeszeti_feltarasok_alapjan

http://www.mult-kor.hu/20110223_harommellu_nok_a_bronzkorbol, 2013. 07. 03.

<http://www.szltiszk.hu/tartalom/percel-mor-szakkozepiskolai-tagintezmeny>, 2013. 07. 03.

<http://www.szltiszk.hu/tartalom/jokai-mor-szakkepzo-iskolai-tagintezmeny>, 2013. 07. 03.

http://www.mult-kor.hu/20110223_harommellu_nok_a_bronzkorbol, 2013. 07. 03.

A kultúrák találkozása c. fejezetet Csibi Krisztina írta.

A KIADVÁNYBAN MEGJELENT FÉNYKÉPEKET KÉSZÍTETTE:

Balogh Szilárd • Bobály Lajos • Bobály Máté • Bölcshöldi Csaba Zsuzsanna • Bölcshöldi Zoltán • Csábrák Dalma • Csibi Krisztina • Fekete-Forray Brigitta • Gergely Zsuzsanna • Kálmán Tamás • Kiss Albert • Kozma Anikó • Kun-Szabó Pálma • Losoncz József • MTE archív • Reisz Ferenc • Schambier, Axel • Streicher Tamás • Dr. Szabó Géza • Varga Zsófia

Felelős kiadó: Bonyhád Város Önkormányzata
7150 Bonyhád, Széchenyi tér 12. • +36 74 500-200 • www.bonyhad.hu

Szerkesztette: Varga Zsófia
Lektorálta: Potápi Árpád János
Németre fordította: Lohn Zsuzsanna
A címlapfotót Balogh Szilárd készítette.
Creavin Bt. – Szász Julianna

Bonyhád, 2013

